

Ваўняны капітал 9 3

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

PL ISSN 0546-1960

NR INDEKSU 366714

Юбілей Вітаўта Кінеля 9

<http://niva.iig.pl>

redakcja@niva.iig.pl

№ 22 (2664) Год LII

Беласток, 3 чэрвеня 2007 г.

Цана 2,00 зл. (VAT 0%)

Няблага, хоць да парога

Хоць Беларускі выбарчы камітэт на паўтораных самаўрадавых выбарах у Падляшскі сеймік не перакрочыў патрабаванага пяціпрацэнтнага парога, і так можна гаварыць аб яго поспеху. Асабліва звярнуўшы ўвагу на адносна нізкую яўку, якая сягнула ледзь 22,35 працэнта. На БВК прагаласавала 4 510 выбаршчыкаў.

Прыгадаем, што выбары ў Сеймік мусілі быць праведзены нанова, паколькі выбраныя леташняй восенню радныя не былі ў змозе вылучыць з сябе ваяводскай управы. Кааліцыя на чале з ПіС мела такі самы лік галасоў што і здамінаваная Грамадзянскай платформай (ГП) апазіцыя. Ні адзін з бакоў некалькі месяцаў не хацеў ісці на ўступкі ад сваіх персанальных патрабаванняў, а справа была таксама ў тым, каторая з групавак будзе мець большы ўплыў на падзел еўрасаюзных грошай. У сувязі з безвыходным становішчам Сеймік быў распушчаны, а Сеймікам стаў кіраваць назначаны прэм'ер-міністрам камісар. Паўторныя выбары, аднак, не змянілі ўкладу сіл. З ліку шаснаццаці выбарчых камітэтаў, часта зблакіраваных, зноў у Сеймік увайшлі: Права і справядлівасць, Грамадзянская платформа, Лявіца і дэмакраты, Самаабарона ды ПСЛ. ГП, Лід ды ПСЛ зноў увалялі такі самы лік радных; было адзінаццаць, цяпер дванаццаць. Затое кааліцыянт гэтага клуба ў папярэднім Сейміку — Самаабарона — страціла аднаго, у выніку чаго ўклад сіл у кааліцыі ў актуальным яе кшталце застаецца быць такім самым. Так вось, калі прыняць дагэтуль пануючы падзел палітычных сіл, зноў маем 15 да 15. Больш таго, на 30 падляшскіх радных 21 гэта тыя самыя асобы, што і раней. Можна здзівіць, што ў цяперашні Сеймік не ўвайшлі такія кандыдаты, што засядалі на лавах папярэдняга і ранейшых тэрмінаў, як Цэзары Цеслюкоўскі з ГП і Адам Дабронскі з ПСЛ (падазраваны ў супрацоўніцтве са службамі бяспекі ПНР) ці ўрэшце Кшыштаф Талвінскі, калісьці з ПСЛ, цяпер ПСЛ „Пяст”, які быў адным з найважнейшых „суб'ектаў” спрэчкі ў папярэднім Сейміку.

Найбольш галасоў (каля 65 тысяч) атрымала ПіС; перамагло яно таксама ў Беластоку, дзе восенню ў аб'яднаных самаўрадавых выбарах (ваяводскіх, павятовых і на прэзідэнтаў, бурмістраў ды войтаў) перамог кандыдат ГП Тадэвуш Трускаляскі. І ён цяпер знаходзіцца на пасадзе прэзідэнта горада. Другая партыя — ГП — здабыла на 22 тысячы галасоў менш. На спіску ПіС найбольш галасоў атрымаў Дарыюш Пянткоўскі (каля 6 тысяч). Як дагэтуль гэты гарадскі-бела-

стоцкі радны, настаўнік — калі аддаем новы нумар „Нівы” ў друку — мае быць новым маршалкам ваяводства. Яго папярэднік на гэтай пасадзе, Багуслаў Дэмбскі, атрымаў некалькі галасоў менш за яго. Несумненным пераможцам, аднак, гэтых выбараў з'яўляецца Яраслаў Матвяюк, на якога аддало галасы найбольш выбаршчыкаў, бо аж 7 200. У Сеймік увайшлі зноў атаясамліваныя з беларускім асяроддзем Ян Сычэўскі (Лід) ды Мікалай Яноўскі (ПСЛ). Беларускі выбарчы камітэт агулам падтрымалі 2,19 прац. выбаршчыкаў. Паставіла гэта БВК амаль на раўні з такімі дасведчанымі партыямі, як Унія рэальнай палітыкі ці Краёвая партыя пенсіянераў, прычым БВК не ішоў у выбарах у блоку; на ягоных спісках апрача беларусаў балатаваліся таксама літоўцы, палякі і русіны. Яго кандыдаты змагаліся за мандаты ва ўсіх выбарчых акругах.

Несумненнымі лідэрамі ў гэтых выбарах са спіскаў Беларускага камітэта былі: Антон Мірановіч (акруга н-р 1, горад Беласток) — 572 галасы, Ян Чыквін (акруга н-р 4; Замбраўскі, Высакамазавецкі, Сямятыцкі і Бельскі паветы) — 494 галасы, Яўген Вапа (акруга н-р 5, Беластоцкі, Гайнаўскі, Сакоўскі і Манецкі паветы) — 457 галасоў ды Ірэна Гаспэровіч (акруга н-р 2, горад Сувалякі, Суваляскі, Сейненскі і Аўгустоўскі паветы) — 336 галасоў. У Беластоку стартуючы з другой пазіцыі Антон Мірановіч перамог лідэра гэтага спіска Міхала Лісоўскага — 293 галасы. У — здаецца — правым Беластоку БВК перамог м.інш. Лігу польскіх сем'яў (да таго рашуча), Самаабарону ці ПСЛ. У г.зв. беларускім меншасным басейне, да таго левага ўхілу — у гайнаўскім рэгіёне „лакаматывам” аказаўся быць амаль ужо традыцыйна Ян Сычэўскі (больш за паўтары тысячы галасоў). Не менш, па-за Яўгенам Вапам, параўнальнаю падтрымку з іншымі кандыдатамі Лід мелі Мікалай Бушко (305), Яўген Мірановіч (248) і Павел Вошчанка (185). У іншых акругах адносна вялікую падтрымку мелі Мікалай Пракашук (акруга н-р 4; 213), Ян Бобін (акруга н-р 2; 106) і Алег Латышонак (акруга н-р 1; 125). Чаго можна было спадзявацца, найменшай падтрымкай БВК карыстаўся ў акрузе н-р 3 (горад Ломжа, Ломжынскі, Кольненскі

Антон Мірановіч: — Супольнае дзеянне СЛД і ГП супраць нас прынесла свае эфекты. Даходзіла да мяне, што ў перадвыбарчай прапагандзе намякалася, што голас на БВК гэта быццам голас на ПіС.

і Граеўскі паветы). Лідэра гэтага спіска, звязанага з Саюзам палякаў Беларусі, Станіслава Буйніцкага падтрымалі ледзь 13 асоб.

Антон Мірановіч так пракаментываў вынікі БВК:

— Я спадзяваўся, што вынік мой і ўсяго камітэта будзе лепшы. Супольнае дзеянне СЛД і ГП супраць нас прынесла свае эфекты. Даходзіла да мяне, што ў перадвыбарчай прапагандзе намякалася, што голас на БВК гэта быццам голас на ПіС. Да таго даходзіць нашы фінансавыя слабасці, малое заангажаванне ў кампанію некаторых кандыдатаў ды недахоп шырэйшай падтрымкі беларускага асяроддзя. На практыцы аказалася, што паглыбляецца працэс асіміляцыі беларусаў і як суб'ект мы не ў змозе вылучыць уласную рэпрэзентацыю.

У сваю чаргу Ян Чыквін дадаў: — Мой выбарчы вынік можна вытлумачыць рацыянальна. Я працаўнік Універсітэта ў Беластоку і таму маю прозвішча не чужое. Для шматкаго яно не чужое з сённяшняга пункту гледжання і палітычнай, і этычнай чысціні. У сваю чаргу вынік усяго БВК азначае, што беларуская грамадскасць не пайшла галасаваць. Беларускае асяроддзе адчувае, што мы пад кантролем, пад шапкай, што мы ў Польшчы другая катэгорыя, і кантралююць нас на кожным кроку.

БВК вылучыў у гэтых выбарах 56 кандыдатаў. Агулам за мандаты ваяводскіх радных змагалася 799 асоб.

Раіна СТЭФАНЧУК

САРДЭЧНА ЗАПРАШАЕМ НА СВЯТКАВАННЕ ЮБІЛЕЮ 10-ГОДДЗЯ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ Ў ШКОЛАХ БЕЛАСТОКА

якое адбудзецца 15.VI.2007 г. у 17.30 у ВААК („сподкі”) па вул. св. Роха 14 у Беластоку

Праграма святкавання:

17.30-18.50 прэзентацыя праекта тэатральнага гуртка на беларускай мове „гульня ў тэатр”:

1. „Казка пра надта сумнага асла”
2. „Зялёны востраў банана”
3. „Усе хлопцы дуронікі, або...”

18.50-19.00 перапынак

19.00-19.15 віншаванні

19.15-20.15

прэзентацыя праекта студыя аўтэнтэчнага беларускага фальклору „Я нарадзіўся тут”:

1. „Воўк і авечкі” — казка па матывах дзіцячых гульняў і веснавых абрадаў беларусаў
2. музычны матэрыял паводле абраду „рэкруты”

20.15-20.30

„што такое беларускай моваю завецца, або як мы пачыналі...” — выступленне найстарэйшых вучняў

20.30 пачастунак.

Малебен за 10-годдзе навучання беларускай мовы адбудзецца 12.VI.2007 г. у 18.00 гадзін у царкве святога Юр'я ў Беластоку

Падзяка

БЕЛАРУСКІ ВЫБАРЧЫ КАМІТЭТ

сардэчна дзякуе

ўсім тым, хто заангажаваўся ў арганізацыйную і выбарчую працу, а таксама выбаршчыкам, якія нас падтрымоўваюць.

97705461196000

Кангрэс і галоўны інтарэс

26-27 траўня ў Мінску прайшоў Кангрэс Аб'яднаных дэмакратычных сілаў Беларусі. Адбыўся ён на крыху нязвыклым фоне — улада пад ціскам міжнародных структур пачала выпускаць на волю палітычных вязняў. Ды і сам факт правядзення Кангрэса не за мяжой, а ў сталіцы краіны пра нешта сведчыць. Пасля некаторых інсінуацый быў дадзены дазвол на правядзенне дэмакратычнага форуму пад дахам вялікага аўтазаводскага палаца культуры. Нейкіх правакацый, на гэты раз, улада таксама не чыніла. Тым не менш, у суботу ўсё пачалося са скандалу. Перш чым прагучаў першы запанаваны даклад, адбыўся разлад. Да мікрафона выйшаў Мікалай Статкевіч, які адразу „пайшоў у атаку”. Ён заявіў, што найперш трэба вызначыць стратэгію дзеянняў. Прапанаваную ж аргументацыю ён назваў „стратэгіяй страху і стомленасці”, прапанаваўшы сённяшнім кіраўнікам Аб'яднаных дэмакратычных сілаў (АДС) „вудзіць рыбу і разводзіць хамячкаў”. У тон яму прамаўляў ішчэ адзін палітвязень, які напярэдадні выйшаў на волю — Павел Севярынец. У гэты ж час непрыгожы вэрхал і лямант у зале распачала група моладзевых актывістаў. Гарачыя галовы справядліва памкнуўся астудзіць Юры Хадыка, выступ якога быў мудрым і разважлівым, але шанюнага прафесара „бунтаўнікі” таксама „ўзнагародзілі” абструкцыяй.

Спаквала, аднак, жарсці ўтаймаваліся і Кангрэс пайшоў запанаваным парадкам. Найбольш выступалі прадстаўнікі Аляксандра Мілінкевіча і Аляксандра Казуліна — і кожны цягнуў коўдру на свайго правадыра. Сутнасць прамой зводзілася да аднаго — іх прадстаўнік аднаасобна гатовы ўзяць на сябе цяжар лідэрства. І хоць на рэгіянальных канферэнцыях бальшыня выказалася за інстытут сустаршынства, прапанова перамяніць такую сітуацыю гучала шматразова. Урэшце на другі дзень былі абраныя чатыры сустаршыні АДС — Вінцук Вячорка, Анатоль Лябедзька, Сяргей Калікін і Анатоль Ляўковіч. Аляксандр Мілінкевіч ад сустаршынства катэгарычна адмовіўся. Зразумела і тое, што рух „Рэгіёны за свабоду” не будзе лічыцца з інстытутам сустаршын-

ства і пойдзе сваёй дарогай, пра што і было заяўлена некаторымі яго прадстаўнікамі.

Галоўным пазітыўным вынікам Кангрэса можна лічыць прыняцце так званай малой канстытуцыі і эканамічнай платформы апазіцыі. Найбольш адмоўным — раскол, які стаў рэальнасцю пасля паразы на прэзідэнцкіх выбарах 2006 года, на-сутнасці так і не ўдалося пераадолець. Наадварот, стварэнне фракцый істотна яго паглыбіла. Што цікава, ніхто нават не патлумачыў рады вым актывістам, у чым сутнасць фармавання новых плыняў. Раней патрэба іх стварэння тлумачылася тым, што склад палітычнай рады АДС трэба прывесці ў прапарцыйную адпаведнасць з уплывам і колькасцю канкрэтных суб'ектаў. Але напярэдадні Кангрэса такой цалкам справядлівай прадстаўнічасці ўдалося дасягнуць шляхам перамоваў і кансенсусу і без стварэння асобных фракцый. Найбольш уплывовыя суб'екты (партыі БНФ, БСДП (Грамада), АГП, ПКБ і рух „За свабоду”) атрымалі ў палітрадзе па шэсць месцаў, іншыя фігуранты (БСДГ, партыя жанчын „Надзея”, Беларускае партыя „Зялёныя”, Малады фронт, рух „За свабоднае прадпрыемальніцтва”) — па два „партфелі”, яшчэ пару суб'ектаў — па адным. Але галоўным сэнсам Кангрэса для лідэраў асобных плыняў стала менавіта стварэнне фракцый. Кожны нібыта хацеў паказаць хто самы „круты”. У выніку мілінкевічэйскага руху „Рэгіёны за свабоду” аб'яднаў 201 дэлегата, ПКБ — 124, „Грамадзянскае дзеянне” (яго аснову склалі сябры АГП) — 118, Партыя БНФ — 97, „Саюз працы” — 93, „Справядлівае і салідарнае Беларусь” (прыхільнікі Аляксандра Казуліна) — 93, яшчэ пару фракцый не набралі патрэбнай колькасці галасоў, адзінкавыя дэлегаты прынцыпова не пайшлі ні ў якую фракцыю.

Цяпер не трэба быць асаблівым аракулам, каб спрагназаваць далейшае разыходжанне інтарэсаў і дзеянняў. Значныя высілкі аб'яднанай апазіцыі будуць і надалей траціцца на міжфракцыйнае змаганне, што анікак не будзе спрыяць галоўнаму нацыянальнаму інтарэсу — сапраўднаму яднанню апазіцыйных сілаў у змаганні за дэмакратычны перамены ў краіне. Бальшыня „кангрэсменна” нібыта захавала свой твар, але агульнае аблічча АДС больш прывабным не стала.

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Вачыма еўрапейца

Пасля выбараў

Мне здаецца, што адзіным рацыянальным эфектам, зменай, якая давалася прыкмеціць адразу пасля паўторных самаўрадавых выбараў у Падляшскі сеймік было з'яўленне амаль вольнага ўсіх найважнейшых СМІ віцэ-маршалка Сенаціа Кшыштафа Путры без пілсудчыкаўскіх вусоў. Беластоцкі палітык збрыў іх, паколькі пайшоў быў у заклад, што канкурэнтная для яго нага ПіСу Грамадзянская платформа ўвогуле не мае шанцаў выйграшы на выбарах у Сеймік. Раструбіліся аб гэтым м.інш. агульнапольскія тэлестанцыі. Дарэчы, яны таксама шмат месца адвалі падляшскім выбарам, якія галоўным чынам для сеймавых палітычных партый сталі свайго роду паказальнікам грамадскай падтрымкі. Таму,

у рамках выбарчай кампаніі і кампаніі да-тычнай рэфэрэндуму ў гэв. справе даліны Распуды, на Падляшша прыезджалі партыйныя лідэры. Былі, значыцца, і прэм'ер-міністр Яраслаў Качыньскі, і віцэ-прэм'еры Лепэр ды Гертых, і старшыня ПСЛ Вальдэмар Паўляк, і Дональд Туск, і яшчэ іншыя вядомыя палітыкі. Цяжка было, аднак, з іх вуснаў пачуць канкрэтных дэкларацый наконт развіцця Падляшскага ваяводства. Засяроджваліся яны галоўным чынам на распудскай справе і прапагандзе праграм сваіх групавак. Прыкладам гэтаму быў віцэ-прэм'ер і міністр адукацыі Раман Гертых. Як інфармавала адна з мясцовых газет пасля яго візіту ў Бельск-Падляшскі, ён „нават словам не спаслаўся на спецыфіку Падляшша і пражываючыя ў нашым рэгіёне нацыянальныя меншасці. Не гаварыў таксама аб праблемах лакальнай грамадскасці (...). Найбольшую частку кароткай сустрэчы Гертых прысвяціў праграме Лігі польскіх сем'яў”.

Як аказалася, не было ў час гэтай выбарча-медыйнай кампаніі месца для Беларускага выбарчага камітэта. Паколькі я ўважліва са-

Малітва

Molitva, kao žar na tojim usnama je, — спявала на нядаўна завершаным 52-м фестывалі Еўрабачання сербская дзяўчына Марыя Шарыфавіч і атрымала за гэта найбольшае прызнанне еўрапейскай публікі. Яе песня „Малітва” найбольш спадалася слухачам Фінляндый, Швейцарыі, Аўстрыі, Венгрыі і ўсіх — без выключэння! — зямель былой Югаславіі. Можна здзіўляцца поспеху сербскай песні з малітоўным загалоўкам у іншавярных славенцаў, харватаў ці баснійцаў пасля крывавых 1990-х гадоў з немалым рэлігійным падтэкстам. У пераможнай песні яго не было, бо сама трыумфатарка заявіла пасля спабору: „Sama pesma nema religiozno značenje. Ona se samo zove «Molitva», ali osim (апрача) naslova (загалоўка) nema tu ničeg religioznog. Ljubav je glavna tema i mislim da je to univerzalna poruka (зварот)”.

Варта заўважыць, што перамагла песня, у якой не было ніводнага англійскага слова. На сваіх родных мовах спявалі ўсе прадстаўнікі п'яўднёвай Славяншчыны — ад чэхаў па македонцаў і балгараў. Затое ж нашы „найяснейшыя” патрыёты і ўсе найшчырайшыя „славянафілы” ўхапіліся за глабальную мову. Значыць мы, беларусы, не такія ўжо і вырадкі сярод суседніх славянскіх гігантаў...

Не пра мову, аднак, хачу тут згадаць, але пра першаслоўную малітву. Калісь нашы продкі, нашы ранейшыя пакаленні — можа не ўсе — прысвячалі малітве вялікую ўвагу. Была, як згадаюць старажылы, малітва перад сном і пасля сну, перад ядой і пасля яды... Сёння, калі па хатах грымяць баевікі, „квэйкі” ці „думы” або хвалююць да знямогі любоўныя нагрэвы Etanuelle's ці іншых Летыцый, такое ў хатах здаецца быць немагчымым. Молімся, бадай, ужо толькі ў храмах...

Малітва, як павучае адобраны пецяргбургскім Свяцейшым Сінодам падручнік ад 1912 года, з'яўляецца прасіцельскай, падзячнай або ўслаўляльным зваротам розуму і сэрца Богу. Молімся перад іконамі, але не фарбам ці грунтоўцы пад імі, толькі таму, хто на іх паказаны; мо-лімся „с' усердиемъ, с' разумениемъ

того, о чемъ мо-лимся”. Пасля гэтага „чрезъ благословение священника подается благодать и милость отъ Самого Господа. Целья благославляющую руку священника, мы при этомъ целуемъ какъ бы руку Господа”. Як гэтая тэорыя пяць гадоў пазней вылілася ў масавую практыку, прыгадаць, думаю, залішне.

Нядаўна ў адным з прыходаў вернікі наракалі мне на нядбайны адносіны свайго святара да адслужыўшага сваю службу царкоўнага звана. Звон той нап'яўна быў абрадава асвечаны, мо нават пецяргбургскім ці гродзенскім архірэем, і, як мусульманскі муэзін, дзесяцігоддзямі заклікаў вернікаў на малітву ды акампаніраваў ім у п'еўчымы выяўленні веры. З другога боку, звон з'яўляецца музычным інструментам. А музычным інструментам, як паказвае славуная гісторыя майскіх гайнаўскіх п'еўчых фестывалей, у царкве не месца, можна іх турнуць у траву...

Здараецца, што малітву вернікі суправаджаюць ахвяраваннямі на аснашчэнне храма; могуць гэта быць не толькі грошы. Адна жанчына напісала ікону на палатне, не фарбамі, толькі вышыўкай. Ахвяравала яе ў сваю царкву. Наведаў тую царкву адзін уладыка і тая ікона спадалася яму. Што ў такіх абставінах мог зрабіць настаяцель: заспяваць уладыку „То nebo zna, baš kao ja, da je ime tvoje moja jedina molitva” ці загалосіць „Гроза царя — какъ бы ревъ льва” (Пр. 20:2)? Настаяцель тут жа аддаў тую ікону іерарху. Калі я пытаў яго, чаму так зрабіў, дык ён адказаў, што гэта ж толькі простая макатка. Ну, гэтак жа лёгка можна сказаць і пра любую ікону, што гэта толькі простыя багамазы.

Іншая жанчына расказвала мне, што вышыла ручнік у адзін падбеластоцкі храм. Паколькі ён ляжаў у якасці аздобы на дыване, дык адзін з тамашніх святароў узяў і пачысціў ім свае боты. Каб зіхацелі. Каб Усявышні не толькі чуў малітву, але і бачыў.

Аляксандр ВЯРЫЦКІ

чыў за беластоцкай прэсай, ледзь раз аб тым, што такі камітэт існуе, заўважыла ў кароткай зацемцы „Газета ў Беластоку”, дадатак да „Выбарчай газеты”. І так не была прыкмечана новая якасць, якую ўдалося стварыць гэтаму камітэту — балатаванне на яго спісках, апроча беларусаў, таксама і літоўцаў, палякаў і русінаў. Як пазней аказалася, у прэсавых заздзіроўках падтрымка для БВК была абцяжарана статыстычнай памылкай, вядома, да нізу. Пасля выбараў я раздумваў, ці тое прамаўчанне і тыя апытанні гэта адзіная прычына таго, што БВК не ўдалося пераскочыць выбарчага тэста. Дайшоў я да вываду, што не толькі гэта. І мае развагі склаліся ў наступных пунктах. Па-першае: БВК не мае грошай на кампанію, асабліва ў тэлебачанні. ПіС ці ГП уклалі ў яе грошы лічаныя ў сотні тысяч. Па-другое: усё ў беларускім асяроддзі не хапае еднасці, прынамсі і асабліва ў справе выбараў (тут пры нагодзе ваяводскага самаўрада паглядзіце на паводзіны Яна Сычэўскага, Яраслава Матееўка, ці на штодзень ахвотна прамаўляючага па-беларуску Мікалая Яноўскага; у іншых вы-

барах: на падтрымку Царквы). Па-трэцяе: БВК у кампаніі не даваў абяцанняў і не размахваў папулісцкімі лозунгамі, хоць бы такімі, як папярэдні „няздзействены” падляшскі маршалак Багуслаў Дэмбскі: „Дэмбскі будзе, апазіцыя руінуе”. Цяжка таксама было б здзіўляцца — БВК не бачыць у нікім ворага, а такое трактаванне палітычнай рэчаіснасці — як аказваецца — паспяховае. Па-чацвёртае: самастойнасць на выбарах, без блакіроўкі з партыямі, вынікаў не прыносіць. Магу тут пералічваць і пералічваць чарговыя пункты, як кажуць дзеці, пятае праз дзесятае. Незалежна ад вынікаў выбараў у Сеймік, я ўвесь час перакананы, што беларусы мусяць прымаць удзел у выбарах без палітычных хвастоў. Гэта адна з найважнейшых праяў га-тоўнасці ўдзельніцтва ў адкрытым грамадстве, якога беларусы ў Польшчы з'яўляюцца натуральнымі суб'ектамі, а не элементамі гульні, міжпартыйных розыгрышаў, выкарыстоўванымі патрыямі ў прычыне пры нагодзе выбараў; пасля тыя партыі ў дачыненні да беларусаў трапляюць у амнезію.

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

У сучаснай гісторыі воўна, згодна з духам часу, сыграла ролю агіднай маніпулятаркі. І хто ведае ці не ў такі спосаб „залатое” руно помсціла за сваё занябанне і забыццё. Толькі ў адной справе няма сумненняў — аўтар псіхічнай маніпуляцыі дакладна пазнаёміўся з гісторыяй капіталу ў нашым прызабытым кутку...

Ваўняны капітал

У час вобвыску ў доме В. Л. — асобеня, які падаецца за празорца і прарока, міліцыя рэквізавала багатыя залежы воўны. Авечая сыравіна займала дзве стораны ў стадоле і вышкі ў хляве...

Гэта фрагмент пратакола, які ставіў аспірант чыжоўскай каманды міліцыі обыватэльскай пасля няслаўнага арышту славутага празорца, западозранага ў сексуальным выкарыстанні малалетніх кліентак. У справаздачы найбольш зацікавіла мяне... воўна. Архіўнай запісцы больш за 50 гадоў. Адносіцца яна да прыпушчанскай мясціны перыяду пасляваенных гадоў, часу гаспадарчага раздурэння і басаты, калі авечая воўна служыла сыравінай для ручнога вырабу адзення, абутку, пасцелі, сувеніраў. Але не толькі — у перыяд крызісу воўна фактычна выконвала ролю грошай. За яе куплялі прадукты або плацілі за паслугі. Не цяжка здагадацца, што ваўняны капітал арыштаванага — гэта ў асноўным „грошы” ўдзячных кліентаў за ягоныя паранармальныя паслугі. Празорца — нетутэйшы індывід, з рыжай барадой даўжынёй па пуп — з’явіўся ў Н. пад канец вайны. Нібыта з Сібіры, і прытым даказваў, што ён нашчадак бежанцаў, якія з’ехалі ў Расію трыццаць гадоў раней недзе ад Бельска. Як не дзіў — хутка прыдбаў ён сабе добрую марку, паколькі спецыялізаваўся ў „знаходжанні” загінуўшых на фронце або вывезеных на прымусовыя работы ў Нямеччыну. Яго кліентамі былі не адно жыхары навакольных вёсак. Тыздзень да арышту празорцу наведла жанчына з Браньска. „Шарлатан, — чытаем у міліцыйным пратаколе, — прымаў заплату ў выглядзе грошай, збожжа, воўны...” Калі за парадай прыходзілі мясцовыя жанчыны, асабліва маладыя, В. Л. замест воўны прапанаваў ім сексуальныя паслугі. У наваколлі не баставалі супраць менавай здзелкі. Наадварот, як заявіла Мань-

ка С., маці пакрыўджанай, бедныя ўдавіцы спецыяльна выпраўлялі да яго дачок з надзеяй, што замест воўны той зажадае... „мёду”!

У пратаколе чытаем, што сродкі ад продажу рэквізаванай воўны, згодна з воляй грамадства, пойдучы на адбудову Варшавы!

Столькі пра нашу воўну на злюстраваных старонках гісторыі!

У сучаснай гісторыі воўна, згодна з духам часу, сыграла ролю агіднай маніпулятаркі. І хто ведае ці не ў такі спосаб „залатое” руно помсціла за сваё занябанне і забыццё. Толькі ў адной справе няма сумненняў — аўтар псіхічнай маніпуляцыі дакладна пазнаёміўся з гісторыяй капіталу ў нашым прызабытым кутку.

Час на жывы прыклад. Калі ў Н. сталі прыязджаць гандлёвыя фірмы і прадстаўніцтвы, найчасцей у выглядзе адной асобы, ды сталі яны „дапамагаць” бедным пенсіянерам, што на практыцы абазначала чысціць іх ашчаднасці, воўна зноў паказала свае рогі.

— Прыехала да нас пані лепшым самаходам і папрасіла, каб усе сустралялі ў святліцы, — Шурка С. апавядае як было, па чарзе.

Паколькі ў Н. няма ні святліцы, ні дома культуры, на месца сустрачы аўтахтоны назначылі бар „Амазонка”. Людзі прыперліся як на пажар:

— Бо для кожнага тая пані абяцала падарак, — паясняе Шурка (на лістоўцы можна было прачытаць яшчэ, што ў кожнай мясціне фірма выбірае свайго прадстаўніка!).

Спачатку ўсе слухалі квяцістай прамовы, але пра што яна гаварыла хоць забі Шурка С. не памятае. Запамятала толькі канкрэты:

— Калі вы купіце сёння ў мяне хоць па адным апарце для памеру ціску, — прапанавала прадстаўніца нікому тут неведомай медычнай фірмы з Кашалёвага Двара, — я выкуп-

лю вашу воўну. І дам грошы, якіх яшчэ ніхто тут не даваў. За кілаграм сыравіны — 10 злотых. Усё залежыць ці купіце мой тавар. Самі бачыце — мая цана ў 10 разоў лепшая за тую, якую прапануе вам прыватны вытворца валёнак з суседняй гміны. Гэтая воў проста нажываецца вашым коштам!

Гандаль апаратурай для памеру крывянога ціску (з інструкцыяй на кітайскай мове) адразу рушыў з месца ў кар’ер. Людзі куплялі як зачараваныя. Той, у каго не хапала грошай, запазычаўся ў барменкі. Апошняя надзея на карысны продаж воўны адабрала апошнія прабліскі інтэлігенцыі ў беднай Шуркі С. Удава ад рукі набыла пяць апаратаў.

— А навошта яна мае ляжаць на гарышчы, — думала пра сваю воўну, у якой ужо завялася моль. Сёння ўдава не разумее свайго размаху, які праявіла на прэзентацыі. Ён жа не вынікаў з патрэбы ці хваробы. Адно што памятае, гэта тое, што ад колькасці купленых апаратаў мела залежыць і колькасць прададзенай воўны па карыснай цане.

— За воўнай прыеду праз тыдзень, — сказала на развітанне гандлярка, — разам са свайм супрацоўнікам, на аўтафуры. Выглядайце нас.

— Вінаватая кроў, лёгка яе зачараваць адпаведным слоўцам-закляццем, — тлумачыць ашаламяючыя вынікі бізнес-сэанса ў Н. народная лекарка Гапка. У лекаванні воўна заўсёды выконвала магічную ролю. На яе замаўляліся хваробы, нават дурны розум. Дзеля апошняй практыкі рэкамендавалася прыкладаць да ілба жмут замоўленай сыравіны.

А зараз усё перавярнулася дагара нагамі — воўна таксама. І замест дапамагаць — стала шкодзіць!

Так ці інакш памяць пра залатую славу воўны не дае спакойна жыць.

— За камуны было найлепш. Ёзік

Дрозд, вечна закаханы без узаемнасці стары кавалер, уласнік трох авечак, тут найлепшы прыклад.

— А больш канкрэтна? — бо апошні тэкст гучыць прапагандысцка. Папраўдзе, мой субяседнік ніколі не меў столькі магчымасці як зараз, карацей, у яго ніколі не было такой нагоды, каб лёгкай рукой траціць лёгка зароблены грош.

— Бо за камуны хоць воўну можна было прадаць, — паўтарае за іншымі „свой” аргумент Дрозд.

— А цяпер, гляньма аб’ектыўна, нікому яна непатрэбная. І як тут гаспадарыць?!

Факт, ёсць з-за гэтага дыскамфорт, аднак найперш датычыць ён авечак майго субяседніка. Бедная жывіна ўсё спякотнае лета парыцца пад густым кажухом воўны.

— Не аплачаецца і нажніц браць у рукі, — Ёзік Дрозд чакае прыходу вясны, калі жывіна сама аблезе з залішняга валакна.

Яшчэ большая праблема на складзе сыравіны:

— Усе куткі ўжо воўнай заткнутыя, — мой субяседнік хоча паказаць нам гарышча загрузанае авечай воўнай. Тут жа і ільняное пакулле, засушаныя трусіныя, цялячыя, авечыя шкуры. Словам — куча багацця! Стаім і думаем: якая сіла не дазваляе прыбраць гэтую гурбу „золата”? Ці гэта прыродная лянота, магчымы страх перад помстай каштоўнай матэрыі, ці звычайная скупасць — цяжка сказаць якія тут прычыны.

— Хто яго ведае, — разважае ўголас наш Ёзік, — можа яшчэ ўсё прыгадзіцца. Пачнуць валёнкі рабіць або дываны ткаць. Сам ён не хацеў бы займацца такімі пусцякамі. Шкада яму часу. Факт, найбольш часу наш кавалер прысвячае людзям, значыць, кампаніі. Там пастаянна паўтараюць, што за камуны было найлепш...

Ёсць у гэтым пэўная логіка. Прызыў старых добрых часоў, дзе авечая сыравіна была роўная золату, скрывае засакрэчаны сум па свеце каштоўнасцей продкаў. Дастаткова прыгадаць архіўныя запіскі чыжоўскага аспіранта.

За воўну куплялі ўсё — нават дзівочы „мёд”!

У Н. не дачакаліся аўтафуры з Кашалёвага Двара. У назначаны дзень Шурка С. ад світанку сядзела ў акне ды выглядала асістэнтку.

— Можна і лепш, што яна не прыехала, — Ёзік Дрозд смяецца з тых, хто нацяўся... Ён адзін не спакусіўся, у гэты дзень ён паехаў да сястры ў Беласток. І цяпер ён герой! — Я пры людзях аддубасіў бы тую шмонду!

Шкада яму беднай удавы. Адзін апарат Шуркі С. разляцеўся ўжо ў час першай спробы памеру ціску. Аднак найгоршае было ўсведамленне сваёй наіўнасці. На рыначку ў сваёй гміне яна пабачыла такі самы апарат (фактычна лепшы, бо меў яшчэ інструкцыю на рускай мове) у дзесяць разоў таннейшы.

Ева СЦЕПАНЮК

Іх валачобнае

Падаем вынікі конкурсу „На найпрыгажэйшае пасхальнае валачобнае” для вучняў пачатковых школ, гімназій і сярэдніх школ, а таксама для дзяцей дашкольнага ўзросту, які ў Гайнаўцы арганізавала метадычны дарадчык па справах навучання праваслаўнай рэлігіі. Жюры прызначыла ўзнагароды і вылучэнні для 30 асоб, якія прынеслі яшчэ найпрыгажэй аздобленыя традыцыйныя спосабам, або паводле ўласнай думкі.

У катэгорыі дзіцячых садкоў першае месца заняла Іаанна Леўчук з Прадшколя н-р 5 у Гайнаўцы, другое — Шымон Краўчук з Прадшколя н-р 2 у Гайнаўцы ды трэцяе месца — Марк Мацкевіч з Прадшколя н-р 5 у Гайнаўцы.

У катэгорыі I-III класаў пачатковай школы раўнапраўнае першае месца занялі Радаслаў Баркулак з ПШ у Шаршанях і Юстына Вакулук з ПШ у Арэшкаве, другое раўнапраўнае месца — Вольга Войцолік з ПШ у Серуцёўцах і Баргош Савіч з ПШ н-р 6 у Гайнаўцы ды трэцяе месца Малгажага Бэрэзняк з ПШ н-р 2 у Гайнаўцы.

У катэгорыі IV-VI класаў пачатковай школы раўнапраўнае першае месца занялі тры вучні: Аляксандра Бандарук з ПШ у Нараўцы, Паўліна Хвойка і Караль Навіцкі з ПШ у Гайнаўцы, другое раўнапраўнае месца занялі таксама тры асобы: Юлія Сідарук з ПШ у Кляшчэлях, Клаўдзія Кульбацкая і Дыяна Засім — абедзве з ПШ у Нараўцы, трэцяе раўнапраўнае месца занялі: Дам’ян Субота з ПШ у Нараўцы, Малгажата Парфянюк з ПШ н-р 5 у Гайнаўцы і Паўліна Мантур з ПШ у Шаршанях.

У катэгорыі сярэдніх школ першае месца здабыла Марыёля Монах з Агульнаадукацыйнага ліцэя з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы, другое месца — Магдаліна Скепка з таго ж самага гайнаўскага ліцэя, ды трэцяе месца — Эвеліна Пекач з Ляснога тэхнікума ў Белавежы.

У катэгорыі гімназій вылучэнне атрымала Юстына Рыбак з Гімназіі н-р 1 у Гайнаўцы. У гэтай катэгорыі іншых узнагарод не было. Віншуем лаўрэатаў!

Узнагароды пераможцам былі ўручаны падчас Міжнароднага фестывалю „Гайнаўскія дні царкоўнай музыкі”, які праходзіў з 13 да 19 мая 2007 года.

Дрэвы без верхавін

З кожным годам у Гайнаўцы змяншаецца колькасць дрэў. Сям-там растуць яшчэ дубы-волаты. Многа дрэў ссеклі па вуліцах: Баторыя, 11 Лістапада, 3 Мая, Верабея. Няшмат дрэў асталося і па вуліцах Белавежскай і Беластоцкай. Шмат бяроз і іншых дрэў ссеклі ў гарадскім парку, між іншым, ля скрыжавання вуліц Белавежскай і Паркавай.

Дагэтуль у Гайнаўцы шмат дрэў расло па вул. Спартыўнай. Ля яе знаходзіцца спартыўныя пляцоўкі, купальны басейн. Дзе як дзе, але якраз тут спартсменам найбольш патрэбнае свежае паветра. І тут захавалася шмат дрэў.

Дык вось 5 мая г.г. у самы поўдзень дрывасекі пачалі сячы верхавіны маладых дрэў якраз па вул. Спартыўнай. Чаму пачалі рабіць гэта ў месцы маі, калі на дрэвах закрасавалі маладыя лісточкі? Чаму перад пачаткам Міжнароднага фестывалю царкоўнай музыкі ў гайнаўскім Свята-Троіцкім саборы, які знаходзіцца адсюль у 150 метрах?

Вось цікава было б ведаць, каму перашкаджалі маладыя дрэвы па вул. Спартыўнай? Чаму дазволілі на гэта гарадскія ўлады? Бо гэта ўжо не нармальна, але па-дурацку выйшла.

(мох)

Культура ў Крынках

Гутарка з дырэктарам Гміннага асяродка культуры ў Крынках Альжбетай Станіславай ЧАРЭМХАЙ.

— *Якія формы дзейнасці вядзе Ваш асяродак?*

— У нас працуе спартыўная святліца; маем тут бильярд, настольны футбол, пінг-понг, шахматы, шашкі. Святліца працуе ад аўторка да суботы з 12-й да 19-й гадзіны. Тут таксама працуе інтэрнэт-кафэ ды Гмінны цэнтр інфармацыі па працаўладкаванню. Шмат нашых жыхароў шукала працы ў Польшчы і за граніцай і дзякуючы нашаму цэнтру ўжо працуюць у Літве, Германіі, Італіі, Вялікабрытаніі... Сярод іх м.інш. настаўнікі, бо ў нашай гміне падае лік дзяцей, згортваюцца школьныя штаты... Ёсць сем’і, якія выехалі на пастаяннае жыхарства ў замежжа.

У нашым асяродку дзейнічае хор пенсіянераў „Pogodna Jesień”, які вядзе Дарыюш Жултко; у хоры — па чацвяргах — займаецца каля дваццаці пяці асоб. Наш хор супрацоўнічае з гродзенскім хорам „Głos z nad Niemna”; хоры штогод абменьваюцца візітамі.

Дзейнічае таксама танцавальны кружок. Сучасны танец па аўторках вывучае каля пятнаццаці тынейджэрак пад валанджэрскім кіраўніцтвам маладой крынчанкі Юстыны Альховік.

Наш асяродак наладзіў супрацоўніцтва са школай н-р 18 у Гродне; гэта школа з музычным ухілам. З гэтай школы раз у месяц-два прыязджаюць у Крынкі настаўніцы Лілія Жылінская, спецыялістка па клавійных інструментах ды Інэса Кур’янава — па класічнай гітары. Рыхтуюць яны нашых дзяцей да Дзён Крынак, да Вечара калядак з батлейкай і, бывае, да Дня жанчын. Нашым дзесям ладзім інтэграцыйныя сустрэчы з дыскатэкай і вогнішчам. Гродзенскія дзеці прыязджаць да нас на лагер, які працягваецца некалькі дзён, а нашым ладзім кароткі выезд — адзін-два дні — у Гродна, каб пагулялі і пазнаёміліся з горадам. Яшчэ хочам наладзіць супрацоўніцтва з адной з вясковых школ з Гродзенскага раёна.

Вяду я таксама тэатральны гурток, у якім займаецца пад трыццаць асоб.

— *Якія мерапрыемствы адбываюцца ў Вас у гадавым маштабе?*

— Гэта галоўным чынам Дні Крынак, якія ладзім 26 ліпеня, у дзень Святой Анны, заступніцы нашай каталіцкай парафіі. Ад двух гадоў ладзім іх як свята чатырох культур: польскай, беларускай, татарскай і яўрэйскай; гэта вельмі падабаецца публіцы. У рамках гэтага мерапрыемства прэзентуем таксама кулінарныя і рукладзельныя вырабы.

У калядны перыяд разам з мясцовым атрадам Пагранаховы ладзім экуменічнае мерапрыемства Віфлеемскае святло міру для праваслаўных і каталіцкіх дзяцей. Паказваем батлеечны спектакль, а імпрэза канчаецца Вялікім кругам міру.

З 2005 года ў другой палове жніўня ладзім Экзатычныя сустрэчы з мастацтвам. Задумала іх Анна Ульман з беластоцкага Згуртавання літаратараў-аматараў. Сустрэчы непрафесійнальных літаратараў суправаджаюць выставы прац фатографіі ў мастакоў.

У летні перыяд разам з Управай гміны ладзім заняткі для немаёмных дзяцей; яны адбываюцца з 10-й да 20-й гадзіны, у гэты час дзеці атрымліваюць бутэрброды для падсілкавання. Гэтыя заняткі ахопліваюць цыкл

Фота АЛЖБЕТА ЧАРЭМХАЙ

спартыўна-адпачынаковых мерапрыемстваў: велаяходы, заняткі на басейне, розныя матчы. А калі не спрыяе надвор’е, тады адбываюцца мастацкія заняткі, настольныя гульні ды кулінарныя заняткі, якія карыстаюцца асаблівай папулярнасцю ў дзяцей, бо пасля іх можна з запалам уплятаць смакавітасці ўласнага вырабу. Надлясніцтва і Пагранахова памагаюць нам ладзіць 4-5-дзённы бівак над крушынянскім вадаёмам, на які забіраем каля трыццаці дзяцей. Гэтак жа і ў зімовы перыяд арганізуем дзесям час: тады ладзім гмінныя чэмпіянаты па бильярдзе, настольным футболе, шахматах, шашках, пінг-понгу ды камп’ютэрных гульнях!

Ладзім выставы, напрыклад, прысвечаную ксяндзу Тамашу Калінскаму, мучаніку, які вывядзіўся з Крынак; была таксама выстава нацюрморта Насці Кур’янавай з Гродна.

Гмінны асяродак культуры намерваецца выдаць брашуру пра культурныя і турыстычныя каштоўнасці нашай гміны ды сфінансаваць устаноўку інфармацыйных табліц з кароткімі гістарычнымі звесткамі пра нашу гміну.

— *З якімі іншымі суб’ектамі супрацоўнічае Ваша ўстанова?*

— Дынамічна супрацоўнічаем з літаратурным згуртаваннем „Крынкі ягелонскія”, якому старшынюе Роберт Кановал з нашага надлясніцтва. Кожныя два месяцы адбываецца прамоцыя адной асобы.

Супрацоўнічаем таксама са згуртаваннем „Друмля”, у якім дзейнічаюць варшаўскія выхадцы з Крынак. Згуртаванне ладзіць кантакты нашай моладзі з мазавецкай.

— *Як працуюць у Вас вясковыя святліцы?*

— Такіх устаноў у нашай гміне няма, адно толькі наш гмінны асяродак.

— *А бібліятэкі?*

— І бібліятэку маем толькі ў Крынках; яе фундамі карыстаецца многа чытачоў.

— *Як ладзіць супрацоўніцтва са школай?*

— Двойчы ў год супрацоўнічаем у арганізацыі дзяржаўных урачыстасцей: 3 мая і 11 лістапада. У памяшканнях нашага асяродка ладзім школьныя дыскатэкі, „палавінкі” ды, часам, заканчэнне навучальнага года. З дзіцячым садком ладзілі мы супольную выставу дзіцячых святочных адкрытак.

— *Што ладзіце дарослым?*

— Дарослыя прыходзяць на канцэрты. Запрашаем іх на Дзень сеньёра ў кастрычніку ды на карнавальную ёлку.

— *Ці ладзіце нейкія мерапрыемствы па-за Крынкамі, на вёсках?*

— Гэтага не робім, бо няма каму — у асяродку толькі я на штаце.

— *Супрацоўнічаеце з Надлясніцтвам?*

— Так. Надлясніцтва памагае нам ладзіць бівакі дзесям, бясплатна знаёміць іх з адукацыйнымі дарожкамі.

— *У мінулым Крынкі былі адносна вялікім яўрэйскім горадам. Якая сёння прысутнасць яўрэйскага фактара ў мястэчку?*

— Наш Гмінны асяродак культуры карыстаецца будынкам колішняй сінагогі. Аднак не можам у ім праводзіць ніякіх прац, бо ёю зацікаўлена яўрэйская супольнасць. Часам заглядаюць у Крынкі яўрэі з замежжа, але яны ніколі не хацелі пабачыць інтэр’ера сінагогі. Мы ў 2005 годзе ладзілі выставу „Памяць для будучыні” пра галакост у Крынках; яе наведалі прадстаўнікі Яўрэйскага гістарычнага інстытута з Варшавы.

— *З якімі прапановамі выходзіце да насельніцтва на яго карэннай мове, беларускай?*

— На Дні Крынак запрашаем беларускія калектыў; на апошніх былі „Прымакі”.

— *А фэстаў беларускіх не ладзіце?*

— Не, не было.

— *І не хадайнічала ў Вас аб гэтым Беларускае таварыства?*

— Не. Толькі аднойчы Сакрат Яновіч прасіў невялікую дапамогу ў ладжанні ягоных Трыялогаў і мы яе давалі.

— *Дзякую за размову.*

Размаўляў Аляксандр ВЯРБІЦКІ

Свята беларускай культуры

Нетрадыцыйна, бо не ў Беластоцкім амфітэатры, а ў парку ў Звярынцы, 27 мая 2007 г. адбылося Свята беларускай культуры. Сёлета арганізавала яго Таварыства беларускай культуры — першапачаткова ладзіла яго Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы. Сабрала яно, апрача амаль традыцыйнага ліку глядачоў (якія цярыліся або стаялі, бо ж не было дзе сесці, або расклаліся на абмежаванай стужкамі пляцоўцы

амаль як на сямейным пікніку) таксама і шмат палітыкаў і чыноўнікаў з абодвух бакоў мяжы. Мерапрыемства падтрымала Міністэрства ўнутраных спраў і адміністрацыі і таксама прэзідэнт горада Беластока. У сёлетнім свяце-падагуленні дасягненняў беларускай меншасці ў Польшчы прыняло ўдзел менш калектываў і салістаў, чым раней, але было гэта чатырыста членаў хораў, фальклорных калектываў, эстрадных гуртоў і саліс-

таў, улічваючы таксама і наймалодшых — дашкольнікаў; усіх найлепшых, хто шчыруе на ніве беларускай песні. Можна было таксама набыць рукадзелле, пацікавіцца кніжнымі і песеннымі выданнямі. Гэтае свята беларускай культуры нагадвала лятасць „Сяброўскую бяседа“, хоць без яе гмінна-міжнароднага размаху і больш свайскае атмасферы старажытнага Гарадка.

Тэкст і фота Міры ЛУКШЫ

Пяць беластоцкіх дашкольнікі

Свята стала сямейным фестам

Аня Фіёнік прапанавала кнігу пра Бельшчыну песенную

На ўсіх беларускіх мерапрыемствах — Тарасевічы са сваімі вырабамі

Віктар Абрамовіч з Астраўкоў — майстар саломалляцення

Час сваё зрабіў

Прыпамінаю сабе як некалькі дзесяткаў год таму спрачаўся я са сваімі сябрамі на з'ездзе карэспандэнтаў „Нівы”. Тыя, што паходзілі з-пад Белавежскай пушчы, наракалі, што іх вёскі занепадаюць, пусцеюць. Я сваю вёску Старое Беразова бараніў ад усіх сіл. Здавалася мне, што заўсёды будзе яна прыгожая, мнагалюдная. Вытрымала яна войны, вытрымае і мірны час.

З поўначы вёскі пралягае шаша з Гайнаўкі ў Бельск, а з поўдня — чыгунка. І куды хочаш дабрацца ў горад праблемы няма. Купляй толькі білет і ў свет шырока айдзі. Але чыгунку закрылі, поезд здаўна не ездзіць па ёй. Хацелася б выехаць з хаты, але як жа вернешся дамоў? Працу ў горадзе пакідалі людзі. А што далей нам рабіць, ніхто не ведае. Ходзяць па вёсцы тыя, што на гаспадарцы працы не маюць, з нудаў заглядаюць у кілішак. І беспрацоўнымі не лічаць іх. Так што жыццё стала горш амаль для ўсіх.

Вось даўней, калі я спрачаўся, праўды майё не было. Бачу цяпер, як мая вёска старэе. Дзеткі не родзяцца, а старэйшыя штораз часцей паміраюць. Вёску без людзей астаўляюць. І „бэціковае” Гертыха нічога для майё вёскі не дало.

Калі праз вёску прайдзеш, адразу даведаешся, у якіх хатах ніхто не жыве. Цёмныя вокны, пачарнелыя занавескі, якія даўно ў вадзе не былі. Сцяжынкы да хат травой зараслі. З гэтых хатаў на той свет жыццё адышло. А нядаўна яшчэ тут бурліла яно. Тут жыццё ўжо сэнсу няма. Старыя адышлі на вечны спачын, а маладыя на момант вернуцца на вёску, каб за паўцаны ўсё прадаць, а потым у горад з'едуць назад, каб там дажываць.

Пустых хатаў на вёсцы з кожным годам усё больш і больш. З так мнагалюднай вёскі, як наша, з часам пустыня паўстане. Гаспадаркі ўжо можна палічыць на пальцах і не будзе іх больш як з дзесятак. А мне заўсёды здавалася, што Старое Беразова век будзе стаяць. І не знойдзецца такой сілы, каб яго затаптаць. А можа гэта толькі няздзейсненыя мае мары?

Грыша МАРОЗ

Не па-гаспадарску

Праязджаў я ў чацвер, 24 мая, побач Гміннага асяродка культуры ў Чаромсе і пабачыў разбураны тратуар на адрэзку ад рыначка да касцёла. Здзівіўся я крышачку, паколькі не чуў дагэтуль, каб такая інвестыцыя прадбачвалася сёлета ў чаромхаўскім бюджэце. Але не ў гэтым справа. Па-мойму, у Чаромсе шмат пільнейшых спраў, якія патрабуюць неадкладнага вырашэння. Прыклад хоць бы вуліцы Вішневай ці Вонскатаровай, як і шмат іншых, за якія дапамінаюцца жыхары гміны. Праўда, вайт абяцае, што справы вышэйзгаданых інвестыцый будуць вырашаны ў хуткім часе, але не значыць гэта, што нядрэжны яшчэ тратуар трэба замяняць асфальтавым палатном. Гэта не па-гаспадарску! Мясцовы самаўрад павінен задбаць пра тое, каб грошы падаткаплацельшчыкаў максімальна выкарыстаць паводле прынцыпаў рыначнай эканомікі (кожны грош на вагу золата!) і па меры патрэб лакальнай грамадскасці. А ў Чаромсе ўсё шыварат-навыварат. І гэта абуряе шматлікіх чарамшан. І апошняя справа: у Чаромсе, 3 чэрвеня, будзе здавацца ў карыстанне пажарнае дэпо. Мерапрыемству надаецца ранг павятовай імпрэзы, якую ўдасцяць прадстаўнікі Ваяводскай управы ды Павятовага староства. У гэты дзень пачынаюцца таксама фолькавыя сустрэчы „З вясковага панадворка”. Засталося няшмат часу на добраўпарадкаванне разбуранага тратуара. Ці паспеюць на час? (УС)

Ганна Кандрацюк (zorka@niva.iig.pl)

Зорка

ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ І МОЛАДЗІ

Голас маленькіх меншасцей!

Прадшkolле н-р 9 у Бельску-Падляшскім (украінцы)

Прадшkolле н-р 7 у Пуньску (літоўцы)

Гарачы майскі дзянёк. Як прыемна, што ў Цэнтры праваслаўнай культуры ў Беластоку пануе халадок. Тут жа і пачастунак для наймалодшых артыстаў. Сёння, 23 мая

ляшукі”. — Мы вивучаем танцы і песні меншасцей, якія жывуць на Падляшшы.

Разам называем усе нашы меншасці: літоўцы, украінцы, ромы, та-

дбалі матулі, якія ўласналучна вышылі кашулі і фартушкі).

Калі ідзе пра падляшка-беларускі рэпертуар, дык ён схіляўся ў бок эстрады. Дарэчы, некаторыя нашы

цы, часта іх песні падбірала публіка і ўсе спявалі разам. А наканец выступілі настаўніцы (і госці) і для ўсіх праспявалі беларускую „Купалінку” (пра цуд-дзяўчынку!).

Прадшkolле н-р 16 у Беластоку (беларусы)

Прадшkolле н-р 65 у Беластоку (татары)

— вялікае свята: III Фестываль дзіцячай песні нацыянальных меншасцей.

Арганізатары — нашы сябры з беларускага прадшkolля, чакаюць аж з’едуцца ўсе выступоўцы. Самая доўгая дарога ў літоўцаў. Калі яны з’явяцца — іх прывітаюць гучнымі воплескамі! З Пуньска, што на Сувальшчыне, ехалі за дзве гадзіны ў адзін бок. Присутныя таксама важныя госці: з асветных устаноў і беларускага пасольства.

І старэйшыя сябры дашkolьнікаў — дзеці з ПШ № 4. Яны выступаць у пачатку — з „Казкай пра надта сумнага асла”.

Але найперш пазнаёмімся з удзельнікамі. Выступаць 19 выканаўцаў: гэта гурты і салісты.

— А які гэта ў цябе касцюм? — пытаю дзяўчынку ў зялёна-паласатай спаднічцы і татарскім чарчафе на галаве.

— *Podlasiakowy*, — кажа малая.

Гэта сябры з Прадшkolля № 65 у Беластоку. Яны другі раз на фестывалі. Сёння пакажуць татарскія і яўрэйскія танцы.

— Год таму мы выступілі з беларускай праграмай, — кажа настаўніца Альжбета Цёх. У прадшkolлі вядзецца праграма „Міжнацыянальная адукацыя — Малыя пад-

татары, расіяне, немцы, яўрэі, беларусы. Самая вялікая меншасць — беларусы. Жывём мы ў многіх вёсках і гарадах, такіх як Беласток, Бельск-Падляшскі, Гайнаўка, Сямьтычы, Саколка...

Татараў на Падляшшы — жменька. У асноўным жывуць яны ў Беластоку, Саколцы, Сухаволі...

— У нашым прадшkolлі трое дзяцей з татарскіх сем’яў, — Альжбета Цёх прадстаўляе спявачку Эмільку Мухарскую, — мы супрацоўнічаем з татарскім ансамблем „Буньчукі”. Гэта ад іх мы навучыліся танчыць. Дзецям гэта падабаецца. Асабліва дзяўчатам, якім касцюм напамінае прынцэсаў!

Другі беластоцкі госць, „Казёлкі” з Прадшkolля № 55 заспяваў па-беларуску. Песеньку „Пасеялі дзеўкі лён” спалучылі яны з ілюстрацыяй чарговых этапаў апрацоўкі льну. Гэтую адукацыйную песеньку навучыла дашkolьнікаў настаўніца Ірэна Стэльмашук.

Этнічна-дзіцячы рэпертуар з элементамі адукацыйнай гульні паказалі таксама ўкраінцы і літоўцы. Літоўцы і ўкраінцы запрэзентавалі таксама свой, старанна скампанаваны касцюм — без эстрадна-эфектных дэкарацый. Такі ж касцюм маюць дзеці з беларускага садка (пры-

спевакі раней выступілі на Аглядзе беларускай песні.

У сувязі з тым, што на фестывалі пераважалі беларускія выступоў-

Усе ўдзельнікі III фестывалю атрымалі ўзнагароды.

ЗОРКА

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Польска-беларуская крыжаванка № 22

	Szept	Torebka	Sylaba				
▼	Orzeszek	Show	Okno	▼			
▼					Owal	Moda	▼
						Adres	
	Poklad					Gama	
	Ruta						
Balon							
Równowaga							
		Oda				As	
						Och	
Zakątek	Artysta	📖	📖	Odpady			📖
					Cham		

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку н-р 18: Месца, след, пот, тварог, ял, світанак, званочак, верас, бал, бо-

ты, Ася, круггляд. Мяжа, звон, свет, тварык, віна, патос, горач, тона, на, гак, бал, Ася, далягляд.

Узнагароды, аўтаручкі, выйгралі: Аня Каліноўская, Юстына Анішчук, Кася Капытка з Чыжоў, Рафал Скепка, Марыёла Анішчук, Юстына Тамашук-Спірдовіч з Дубін. Віншваем!

ТВОРЧАСЦЬ ГІМНАЗІСТАЎ

Муха щіп-топ!

— 32 —

Апошнім часам я і мае сяброўкі культурна праводзім пятніцы. Ходзім на канцэрты, знаёмімся з цікавымі людзьмі. Скажаць па шчырасці — я цэлы тыдзень чакаю гэтага дня.

У чацвер вечарам пазваніла мне Соня і сказала, што ў наш горад прыязджае славуцы журналіст і комік у адной асобе. Я адразу рашыла: нам мусова там быць! Я пазваніла Ганцы, Касі і Матвейку. Мае сябры таксама не маглі дачакацца сустрэчы.

— Я возьму з сабой фотаапарат, — сказаў Матвейка, — можа ўдасца зрабіць хоць адзін здымак з Шыманам Гаеўскім. Пасля мы паставім гэты здымак на сайт: fotka.pl...

Мне спадабалася ідэя Матвейкі. Мала хто ведаў пра сустрэчу з комікам і мы мелі нагоду бліснуць перад сябрамі, бо гэтая асоба вельмі папулярная ў нашым класе.

У пятніцу, пасля ўрокаў, мы адразу пабеглі ў кіжны магазін, дзе меў выступіць наш кумір. Хаця наша пяцёрка была напаягадзіны раней, мы апынуліся на канцы доўгай чаргі. Шыман спаз-

ніўся яшчэ на гадзіну. Вядома, такой зорцы не выпадае з'явіцца пунктуальна! Аднак найбольш здзіўляла нас тое, што Гаеўскі гаварыў з кожным як з сябрам. Ідучы на сустрэчу, мы думалі, што Гаеўскі, як большасць вялікіх зорак, стане перад публікай, скажа, што „нас кахае” або што мы ёсць „супер”, а пасля без аглядкі з'едзе ў Варшаву.

Мы падышлі да століка...

— Вы хіба з адной школы? — спытаў нас Гаеўскі.

— Так, — адказалі мы хорам, — і з аднаго мы класа.

— А чаму вы не прыйшлі са сваёй дырэкцыяй? — спытаў госьць.

— Спадарыня Кіра Воўк надта сур'ёзная асоба, — адказалі мы, — яна не любіць тваёй перадачы...

— Ведаю, — сумна сказаў комік.

— Сапраўды? — ажывіліся

мы. — Гэта немагчыма!

— Ведаю! — зноў сказаў комік.

— А мо ты, Шыман, станеш нашым дырэктарам? — спытаў адразу Матвейка. — Пані Воўк адыходзіць ужо на пенсію...

— Ведаю! — яшчэ раз паўтарыў Гаеўскі.

Усе пачалі смяяцца, нават публіка. На канец мы папрасілі паставіць аўтографы і зрабілі супольны здымак.

Спачатку мы думалі што ўсё гэта жарты. Аднак Гаеўскі пра-

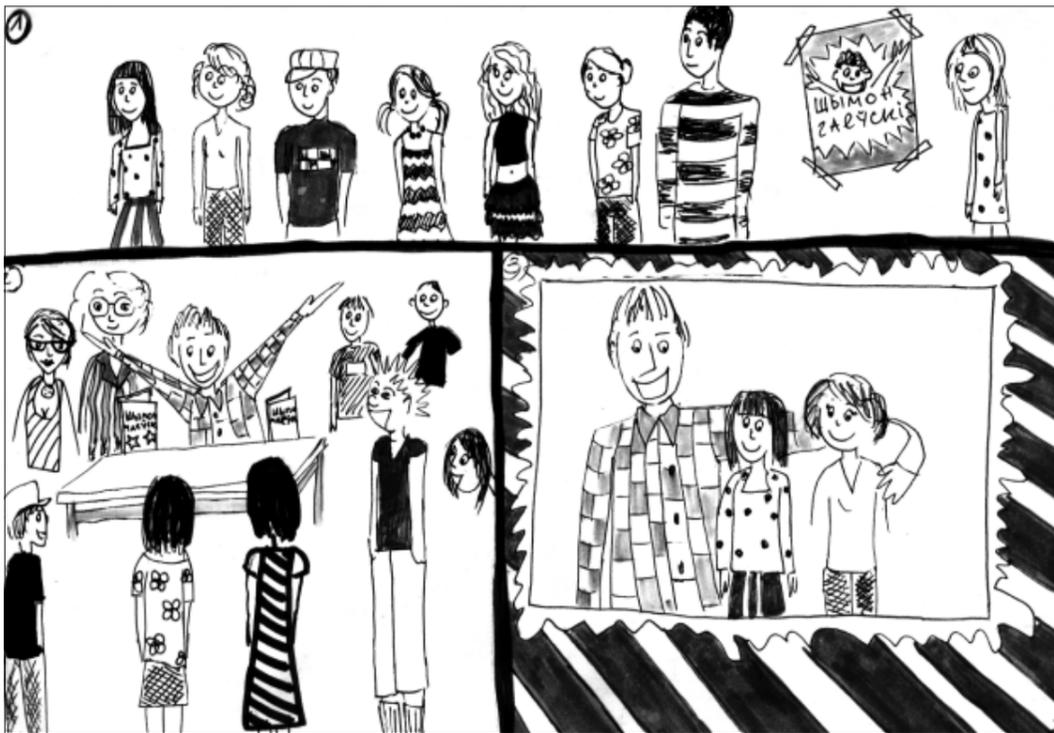
шаптаў нам на вуха:

— Кіра Воўк была маёй выхавальцай! — у гэты момант комік меў сумную міну.

Апошняя звестка нас проста ашарашыла, але адначасова падняла на духу. Мы зразумелі чаму дырэкцыі не падабаўся наш апошні спектакль...

Дадам толькі, што інспірацыяй для нашай апошняй пастаноўкі была тэлеперадача з цыкла „Гаеўскі шоу”!

тэкст: <natasza9922@wp.pl>
дызайн: <lolcia05@tlen.pl>

Ад Беластока да Вудстока!

Ксеня Лукашук

У час канцэртаў я заўсёды гляджу на рэакцыю публікі. Тут не ідзе пра тое колькі прыйшло гледачоў! Вялікі тлум пра нішто яшчэ не сведчыць. Лёгка яго арганізаваць — асабліва ў наш час, калі працуе рэклама. Цікавіць мяне другое: ці спявак умее зачараваць публіку, ці патрапіць ён выступіць так, каб яго слухалі і памяталі.

І найлепш калі публіку складаюць аднагодкі выступоўцаў. Дзяцей немагчыма прымусіць захапляцца нават найбольш прафесійным выкананнем. Яны слухаюць тое, што ім падабаецца. Звычайна ў час конкурсаў дзеці „займаюцца” сваімі справамі: размаўляюць, смяюцца, або бегваюць побач сцэны. Тады ў зале пануе шу-

Вераніка Келбашэўская

мок, над якім немагчыма запанаваць. Але бывае і другое. Калі на сцэну выходзіць зорка, адразу ўсё мяняецца — сціхае шумок, публікай авалодвае цішыня і канцэнтраванасць, каб у канцы (калі спявак не падвядзе) грывнуць громкімі воплескамі. Часам разам з выканаўцам спявае публіка.

У час III Фестывалю дзіцячай песні нацыянальных меншасцей бліснулі такія зорачкі. Першая — **Вераніка Келбашэўская з Гайнаўкі** (падрыхтавалі яе настаўніцы Міраслава Ніканчук і Ала Супрун). Веранічка падрыхтавала вясельную песню з музычнага альбома „Маланкі”. Моўныя памылкі, якія рэ-

Юлія Іванюк

залі б у дарослых — тут смяшылі. Бо песеньку „Дзякую табе мама” дзяўчынка праспявала далікатным тоненькім голасам з чуласцю і дзіцячай ласкавасцю. Праўда, не ўсе дарослыя любяць, калі дзеці спяваюць іх песні. Але Вераніка — такое ў мяне ўражанне — спявае па слыху ўсё, што спяваюць дарослыя. У яе жывое захапленне песняй! Магчыма, што ўзорам для маладой спявачкі з'яўляецца мама або цёця.

У іншым стылі выступіла **Юлія Іванюк з Беластока** (рыхтавалі яе Анна Бабік і Альжбета Рудчук). Юлія „Лепшую сяброўку” заспявала як прафесіяналка. Адважна, нават харызма-

Эмілька Мухарская

тычна. У дзяўчынке цікавы вакал — моцны, з ноткай шурпатасці. Ён закранае, хвалюе, памятаецца. Хто ведае — можа расце нам другая Ціна Цёрнер.

Ксеня Лукашук з Бельска (падрыхтавала яе настаўніца Тэрэза Артэмюк) спалучала ўсе рысы дзвюх папярэдніх спявачак. Тут дадаткова праявілася і сцэнічнасць — дзяўчынка ў касцюме „Вясны” заставіла і сяброў-слухачоў спяваць разам сваю песню „Цік-так ходзікі” (як спявала Ксеня — *мне цатыры годзікі*).

Цікава што будзе, калі нашы спявачкі падраснуць?

ЗОРКА
Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Духовасць і мастацтва

Сёлета беларускія хоры ізноў прэзентавалі царкоўны спеў на вельмі высокім мастацкім узроўні. Міжнародны фестываль „Гайнаўскія дні царкоўнай музыкі”, які з 13 па 19 мая праходзіў у Свята-Троіцкім саборы, так як і ў мінулых гадах распачаўся і завяршыўся выступленнямі хораў з Рэспублікі Беларусь.

У час інаўгурацыйнага фестывалю выступіў мінулагодні пераможца — Дзяржаўны камерны хор Рэспублікі Беларусь. Апошнім спяваў хор Дзяржаўнага каледжа мастацтваў

сама турыстаў з Польшчы і замежных гасцей, якія спалучылі слуханне царкоўнай музыкі з наведаннем вядомага таксама па-за межамі нашай краіны Свята-Троіцкага сабора.

Акуратна падрыхтаваліся

Конкурсны агляд, у якім прынялі ўдзел хоры з Польшчы, Беларусі, Расіі, Украіны, Літвы, Балгарыі, Грэцыі і Галандыі, распачаўся з выступлення вясковага хора з Новага Беразова, які акуратна рыхтаваўся да свайго дэбюту на міжнародным фестывалі (атрымаў вылучэнне). Уда-

для кожнага хору, — сказала іншая гарадская харыстка Альжбета Верамевіч.

Людзі ў саборы ўважліва слухалі ўсіх выканаўцаў, шукаючы ў царкоўным спева малітвы і мастацтва. Гайнаўская публіка на працягу чвэрці стагоддзя мела нагоду слухаць царкоўную музыку на прафесійным мастацкім узроўні і прыгожы царкоўны спеў у выкананні харыстаў з навакольных мясцовасцей, якіх ведаюць асабіста. Выступленні апошніх заўсёды сустракаліся з асаблівай сімпатыяй і прыхільнасцю. Таксама было і ў гэтым годзе. Калі перад публіку выходзілі харысты з гайнаўскіх прыходаў, праваслаўныя вернікі асабліва перажывалі за ўдалае выступленне сваіх землякоў. Хор „Васклікнавенне” прыхода св. Іаана Хрысціцеля з Гайнаўкі заняў другое месца ў ліку гарадскіх хораў, а маладзёжны хор Свята-Троіцкага прыхода заняў трэцяе месца ў групе маладзёжных хораў. Абодва хоры паказалі разнародны рэпертуар, якім карыстаюцца ў час багаслужбаў. Хаця ў мінулых гадах на гайнаўскім мерапрыемстве выступала многа моладзі, то сёлета фестываль быў яшчэ больш амалоджаны. Апрача ўзгадаваных мною маладзёжных хораў з Рэспублікі Беларусь, удала прэзентаваўся ў гэтай катэгорыі дзіцячы хор з Плоцка, які заняў другое месца.

Удала прэзентавалі складаны рэпертуар

Складаны рэпертуар удала прэзентавалі акадэмічныя хоры з розных краін, якія змагаліся ў асобнай катэгорыі. Сучасныя кампазіцыі пе-

— У нашым рэпертуары народная і сучасная свецкая музыка. Спяваем таксама царкоўную музыку, а на гайнаўскі фестываль прывезлі мы рэпертуар з рознага перыяду нашай дзейнасці, — пайфармавала дырыжор гомельскага хора Маргарыта Ліснеўская. — Прэзентуем таксама царкоўныя творы беларускіх кампазітараў, хаця б гамельчаніна Міколы Бутомы.

Працавалі на высокі ўзровень фестывалю

На высокі ўзровень фестывалю працавалі таксама выканаўцы, якіх залічылі да групы іншых хораў. Паказаліся тут між іншым епархіяльныя хоры духавенства з Польшчы і Беларусі ды хор Супрасльскага мужчынскага манастыра, які атрымаў вылучэнне за цікавую і арыгінальную прэзентацыю супрасльскага манастырскага спева. Першае месца ў гэтай катэгорыі заняў хор духавенства Беластоцка-Гданьскай епархіі, а другое — Камерны мужчынскі хор „Cantilena” з Вроцлава. З асаблівай прыхільнасцю публікі спаткаўся Камерны хор „Oktoich” з Амстэрдама, у якім спяваюць таксама расіяне (трэцяе месца). Некаторыя хоры, а ў гэтым ліку і галандскія харысты, рашыліся пакарыстацца знаменным распевам, які супакойвае людзей і заахвочвае да малітвы або рэфлексійных роздумаў. Прыхільнікі такога спева часта з вялікай асцярожнасцю ставяцца да сучасных кампазіцый, якія могуць нават перашкаджаць сканцэнтраванаці на малітве і больш падыходзяць да выконвання на канцэртах, чым у час багаслужбаў. Вылучэнне атрымаў Візантыйскі хор Нацыянальнай кансерваторыі з Афін. Грэчаская монафанічная царкоўная музыка ўжо многа разоў прэзентавалася ў Гай-

Першае месца сярод маладзёжных хораў заняў Дзіцячы хор „Ліра” СШ № 66 г. Мінска

з Гомеля, які атрымаў узнагароду Гран-пры. Першае месца ў катэгорыі маладзёжных хораў заняла „Ліра” з Мінска, а трэцяе — хор Пружанскай школы мастацтваў „Світанак”. На фестывалі спявала больш за трыццаць прыхадскіх і свецкіх хораў з васьмі краін Еўропы, якіх выступленні высока ацаніла конкурсная камісія. Гайнавяне захапляліся не толькі дастойным мастацкім узроўнем прэзентаванай музыкі, але звярталі ўвагу на духовасць, без якой царкоўны спеў траціць вартасць малітвы.

— Нялёгка на душы, калі мы чуюем аб двух фестывалю і Царква ўвесь час моліцца аб іх аб’яднанні, — заявіў епіскап Гайнаўскі Міран. Уладыка звярнуў таксама ўвагу на традыцыйную прэзентацыю царкоўнай музыкі ў Мікалаеўскай царкве і Свята-Троіцкім саборы, якой ужо больш за дваццаць пяць гадоў. Пры нагодзе гала-канцэрта мітрапаліт Варшаўскі і ўсяе Польшчы Сава і першаіерарх Грэчаскай праваслаўнай царквы архіепіскап Хрыстадул падпісалі дэкларацыю накіраваную да ўлад Еўрасаюза з заклікам не забываць у канстытуцыі аб хрысціянскіх каранях Еўропы. Сёлета фестываль побач епіскапаў і шматлікага духавенства ўдасцілі многія прадстаўнікі мясцовых самаўрадаў і Сейма РП, якія прыбылі на Падляшша перад выбарамі ў Ваяводскі сеймік. Фестываль пахваліў ваявода Богдан Юзэф Пашкоўскі, а ў ліку дыпламатаў краін, якіх хоры выступалі ў час конкурснай часткі, найбольш было прадстаўнікоў Рэспублікі Беларусь. Аднак асноўную публіку састаўлялі жыхары Гайнаўшчыны, якія ў маёвыя дні звыкліся прыходзіць у сабор, каб паслухаць царкоўныя спевы на высокім узроўні. Можна было ўбачыць так-

ла выступілі прыхадскія хоры з Заблудава (II месца), Гарастыты (II месца), Кальнікова (III месца) і Кастамлотаў (вылучэнне). Для харыстаў з гэтых невялікіх мясцовасцей вельмі важным быў сам удзел у міжнародным мерапрыемстве і пераадоленне цяжкасцей, з якімі змагаюцца нешматлюдныя хоры. Каб харысты маглі прыстойна паказацца перад публікай, дырыжоры актывізавалі іх перад фестывалем да частых рэпетыцый. Гэта дало магчымасць заспяваць на ўзроўні, з якім раней не спатыкаліся мясцовыя прыхаджане.

Малітва і мастацтва

Гарадскія харысты з праваслаўных прыходаў найчасцей выступалі ўжо ў вялікіх хорах і прэзентавалі царкоўную музыку на высокім мастацкім узроўні, а некаторыя набліжаліся сваім спевам да ўзроўню прафесійных хораў. Аднак не забывалі яны аб духовасці. Першае месца ў гэтай катэгорыі заняў хор Харкаўскага мужчынскага манастыра, а трэцяе — хор Праваслаўнага прыхода з Мажэек (Літва).

— Царкоўны спеў гэта размова з Богам, у час якой выяўляецца патрэба душы. Рэпетыцыі і спяванне ў царкве гэта прыемнасць па-за штодзённымі абавязкамі. Мы ў царкоўнае спяванне ўкладваем сваё сэрца, каб яднаць у час багаслужбы ўсіх вернікаў у малітве і даходзіць да чалавечых душ, — заявіла Івона Бяроза (урадженка Гайнаўкі), якая спявае ў вайсковым хоры з Варшавы, узнагароджаным вылучэннем. — У час канцэртных выступленняў мы можам захапіць царкоўнай музыкай людзей, якія рэдка ходзяць на багаслужбы і такім чынам прыцягнуць іх у храм.

— Царкоўны спеў з’яўляецца падвоенай малітвай, а ўдзел у гайнаўскім фестывалі гэта вылучэнне

Узнагароду Гран-пры атрымаў Хор Дзяржаўнага каледжа мастацтваў з Гомеля

раптыталіся тут з класікай царкоўнай музыкі, а студэнты і выкладчыкі вельмі многа ўвагі адводзілі мастацкаму афармленню прэзентаванага спева. Галоўны пераможца фестывалю — хор Дзяржаўнага каледжа мастацтваў з Гомеля (узнагарода Гран-пры) выступіў з далікатным спевам, які пераплятаўся з вельмі моцнай музыкай, што на сабраных у саборы зрабіла вялікае ўражанне. Крыху саступілі яму вялікі хор Варшаўскага політэхнічнага інстытута (I месца), хор Дзяржаўнай акадэміі навук Украіны, Іванаўскі камерны хор (абодва другое месца) і хор Гданьскага політэхнічнага інстытута (трэцяе месца).

наўцы ў мінулым і заўсёды цёпла ўспрымалася публікай.

Побач галоўнага мерапрыемства ў гайнаўскім саборы арганізатары фестывалю, якімі з’яўляюцца Грамадскі арганізацыйны камітэт і Аб’яднанне „Любіцелі царкоўнай музыкі”, наладзілі канцэрты ў Варшаве і розных мясцовасцях Падляшша, а асобны пленэрны канцэрт „Славяне ў Белавежскай пушчы” арганізаваны быў у Асяродку лясной адукацыі „Ягелонскае” каля Белавежы. Удзельнікі мерапрыемства маглі таксама пазнаёміцца з некалькімі выстаўкамі, якія спадарожнічалі фестывалю.

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

30 мая Вітаўту Кіпелю споўнілася 80 гадоў. Калі паўтары месяца таму мы з ім размаўлялі па тэлефоне і ўступна дамаўляліся на сустрэчу ў Нью-Йорку ўвосень, мне і ў галаву не прыйшло, што яму можа быць столькі гадоў. Ён казаў мне пра свае выдавецкія планы, пра тое, куды збіраецца ехаць і з кім мяркую скантатывацца ў бліжэйшыя месяцы, а таксама пра працяг мае працы над гісторыяй беларускай эміграцыі з такім запалам і энтузіязмам, што я ў няпоўныя 50 адчуў сябе безнадзейным старэчам. Пасля таго тэлефанавання я заглянуў у біяграфічную даведку ў сваёй кніжцы з 1994 г. пра Беларускую гімназію імя Янкі Купалы і доўга ўзіраўся ў інфармацыю, што „КІПЕЛЬ ВІТАЎТ нарадзіўся 30 мая 1927 г. у Менску”. Дажыць пры здаровым розуме хаця б да часу, калі Вітаўта Кіпеля будучь віншаваць з дзевяностымі ўгодкамі, потайкам захацелася мне.

3 Беларусі ў Амерыку

Людзі, якія хоць крыху цікавіліся гісторыяй беларускай эміграцыі, пра Вітаўта Кіпеля безумоўна чулі і ведаюць. Напэўна, і большасць чытачоў „Нівы” з гэтым прозвішчам знаёмая. Але я думаю, што пры гэтай юбілейнай нагодзе будзе дарэчы прыгадаць некаторыя факты з жыцця аднаго з волатаў беларускай дыяспары на Захадзе.

Бацьку Вітаўта, сакратара Інстытута беларускай культуры (Инбелкульту) Яўхіма Кіпеля, саветы арыштавалі ў 1930 г. і засудзілі на пяць год лагераў як „нацдэма”. У 1935 г., пасля адбыцця тэрміну, бацьку арыштавалі паўторна і далі яшчэ пяць гадоў гулагу. У 1936 г. маці надала Вітаўту прозвішча Зубкоўскі (ейнае дзявочае), каб паслаць хлопчыка ў школу без таўра сына „ворага народа”. Бацька, які стрываў і другі лагерны тэрмін, вярнуўся на Беларусь пад нямецкай акупацыяй і актыўна ўключыўся ў беларускае жыццё, што было дазволенае немцамі. Пад канец чэрвеня 1944 г. Яўхім Кіпель старшыняваў II Усебеларускаму кангрэсу ў Мінску — збору беларускіх палітычных і культурна-асветніцкіх дзеячаў, якія лёс Беларусі не звязвалі з Савецкім Саюзам. А ўжо ў наступным месяцы сям’я Кіпеляў падаралася ў Нямеччыну, пазбягаючы вяртання саветаў на Беларусь.

У 1945-1948 гг. Вітаўт закончыў Беларускую гімназію імя Янкі Купалы ў Заходняй Нямеччыне (усіх зацікаўленых гэтым каларытным часам у жыцці беларускай эміграцыі я адсылаю да свае кніжкі пра гімназію). Ён год правучыўся на медычным факультэце ў Цюбінгене, Нямеччына, а потым, у 1949-1953 гг., закончыў геалагічны факультэт універсітэта ў Лювене, Бельгія (хоць гэта быў каталіцкі універсітэт і стыпендыі былі з Ватыкана, большасць беларусаў, якія вучыліся ў ім у той час, была праваслаўнага веравызнання).

У 1955 г. Вітаўт выехаў у ЗША, а ў наступным годзе ажаніўся з Зорай Савёнак, сяброўкай з гімназіі і універсітэтаў. У іх нарадзілася двое дзяцей — Юрка і Алеся.

Кіргізская ўдзячнасць

У Амерыцы Вітаўт Кіпель прапрацаваў больш за чвэрць стагоддзя ў Нью-Йоркскій публічнай бібліятэцы, скончыўшы кар’еру бібліятэкара на пасадзе загадчыка аддзялення тэхнічнай літаратуры. Дваццаць пяць гадоў адпрацавала ў гэтай бібліятэцы і Зора Кіпель, пераважна ў славянскім аддзяленні, дзе была намеснікам загадчыка.

Цікавую гісторыю пра ўладкаван-

Волат беларускай дыяспары

Вітаўт Кіпель, аўтар, Зора Кіпель, Антон Шукелойць, Алла Орса-Рамана, Юрка Каліна, Нью-Йорк, красавік 1996.

не Вітаўта Кіпеля на працу ў Нью-Йоркскій публічнай бібліятэцы я пачуў літаральна два тыдні таму ад майго калегі ў Радзье Свабодная Еўропа, Сяргея Шупы. Гучыць яна прыблізна так:

Вітаўт Кіпель сядзеў у чыгальным зале і чытаў нешта беларускае або пра Беларусь. Раптам да яго падышоў чалавек з азіяцкімі рысамі твару і запытаўся, ці ён, часам, не беларус. Яны разгаварыліся. Вітаўт прызнаўся, што хацеў бы знайсці нейкую працу, бо кар’ера геолога ў Амерыцы яму не свеціць. Чалавек з Азіі, — як выявілася, кіргіз, — сказаў, што якраз пакідае добрую пасадку ў бібліятэцы і ахвотна ўладкуе Кіпеля на сваё месца. Ён, прызнаўся кіргіз, абавязаны дапамагчы ў жыцці хоць аднаму беларусу. Чаму? Аказалася, што кіргіз быў у савецкай арміі, трапіў у нямецкае акружэнне на Беларусі і, як шмат хто з акружэнцаў, падаўся ў партызаны. Аднае лютае зімы, пасля таго, што ягоны атрад пазабіраў людзям, што выйшлі з царквы, усе кажухі і цёплую адзежу, на партызанаў напаў і разбіў іх ушчэнт беларускі батальён самааховы. Каго з партызанаў самаахоўнікі забілі падчас нападу, а каго, як кіргіза, узялі ў палон і пачалі разбірацца — хто ты і адкуль? І бачаць — трапіўся нехта нетутэйшы. А няхай з табой лепш немцы разбіраюцца, сказалі беларускія паліцаі, і замест каб у пятлю, адправілі кіргіза ў Нямеччыну. А ён там узяў і выжыў, і аказаўся пасля вайны ў Амерыцы. І не толькі працаваў у публічнай бібліятэцы ў Нью-Йорку, але быў яшчэ дырэктарам кіргізскай службы Радзье Свабода. Звалі яго Азаматам Алтаем. З таго, што казалі мне кіргізскія ка-

легі з Радзье Свабода ў Празе, вынікае, што Азамат Алтай — прыблізна такая ж знакавая фігура ў кіргізскай дыяспары на Захадзе, як Вітаўт Кіпель або Янка Запруднік у беларускай.

Аўтар і выдавец

У 1982 г., маючы за сабою ўжо ладны публіцыстычны і навуковы даробак у беларускім эмігранцкім і англамоўным друку, Вітаўт Кіпель стаў дырэктарам Беларускага інстытута навукі і мастацтва (БІНІМ), працягваючы навукова-выдавецкую дзейнасць гэтай надзвычай заслужанай для ўсіх беларусаў установы. Фактычна, з таго часу ён стаў „саўдзельнікам” — інспіратарам, рэдактарам, выдаўцом або аўтарам — амаль усяго вартага, што выйшла ў эміграцыйным беларусазнаўстве.

Шмат што Вітаўт Кіпель зрабіў супольна з жонкай Зорай, якая памерла ў 2003 г. Напрыклад, яны супольна ўклалі „Бібліяграфію Янкі Купалы й Якуба Коласа на Захадзе” (1985) і „Byelorussian Statehood” (1988) — бібліяграфію і хрэстаматыю публікацый пра беларускую дзяржаўнасць.

У 1993 г. у Мінску выйшла манаграфія В. Кіпеля „Беларусы ў ЗША” — фундаментальнае даследаванне беларускай дыяспары ў Амерыцы ад яе пачаткаў да сучаснасці. Потым В. Кіпель апублікаваў пашыранае англамоўнае выданне гэтага даследавання.

Вяртаючыся з Вашынгтона ў красавіку, я прывёз з сабою дыктоўна выданую БІНІМам у супрацоўніцтве з Польскай акадэміяй навук бібліяграфію беларускага друку на Захадзе, карпатліва складзеную Зорай і Вітаўтам Кіпелямі. Кнігу перадала мне дачка спадарства Кіпеляў, Алеся.

Паважанага доктара Вітаўта Кіпеля віншваем з 80-мі ўгодкамі жыцця

Доктару Вітаўту Кіпелю 30 траўня сёлета споўнілася 80 гадоў.

За свае гады, з якіх больш за 60 прыпадае на дзейнасць на грамадскай і навуковай ніве, д-р Вітаўт Кіпель прарабіў валатоўскую працу. Частка пладоў гэтай працы відавочная сёння ў форме шматлікіх публікацый па бібліятэках і навуковых ды навучальных цэнтрах Амерыкі, Канады ды іншых заходніх краін, а таксама Беларусі.

За дваццаць пяць гадоў на становішчы старшыні Беларускага інстытута навукі і мастацтва д-р В. Кіпель самаахвярнымі намаганнямі здолеў арганізаваць выданне дзясяткаў кніг: зборнікаў твораў эміграцыйных аўтараў, „Запісаў” БІНІМу, бібліяграфій, слоўнікаў і дакументальных публікацый.

Багаты збор беларускіх друкаў, сабраных за жыццё Вітаўтам і Зораю Кіпелямі, узбагаціў калекцыю беларускі Публічнай бібліятэкі Нью-Йорка ды часта выкарыстоўваецца цяпер у вывучэнні Беларусі і беларускай дыяспары. Стараннямі д-ра Вітаўта Кіпеля і ягонае нябожчыцы жонкі і супрацоўніцы Зоры Кіпеля былі створаныя або папоўненыя зборы беларускі ў шмат якіх бібліятэках і архівах Беларусі і Злучаных Штатаў.

Віншваем з усімі гэтымі дасягненнямі паважанага і дарагога Юбіляра, жадаем яму моцнага здароўя, далейшага дынамізму і бадзёрасці духа ды доўгага працягу дзейнасці на карысць Беларусі — краіны паходжання, і Амерыкі — краіны пражывання.

Сябры і супрацоўнікі

Маё знаёмства з Кіпелямі

Пачалося яно ў лістападзе 1991 г., калі я прыехаў у Нью-Йорк на паўгадовую стыпендыю, каб збіраць матэрыялы і пісаць кніжку пра Гімназію імя Янкі Купалы ў 1945-1950 гг. Гімназія працавала ў Нямеччыне, але ўсе матэрыялы „пераехалі” разам з беларускімі пасляваеннымі выхадцамі ў ЗША.

Зора і Вітаўт Кіпелі ды Алла Орса-Рамана (чыі бацька быў дырэктарам тае славуае гімназіі) былі маімі асноўнымі праваднікамі па блукалішчах беларускага эміграцыйнага жыцця. Асабліва запомніліся мне некалькі нашых зборак ва ўкраінскім рэстаране на Мангатане, дзе, паміж абмеркаваннямі маіх даследніцкіх поспехаў, спадар Вітаўт устаўляў цікавыя паказкі і анекдоты з беларускага жыцця, якіх дарма было б шукаць у эміграцыйным друку, а спадарыня Зора тузала мужа за рукаво і прасіла „Вітусь, перастань!” або „Вітусь, так ня можна!”. Спадарыня Зора была асобай надзвычай далікатнай і лічыла, што пра непрысутных (як, дарэчы, і пра прысутных) належала выказацца адно становаўча. Спадар Вітаўт далікатнічаў крыху менш. Манера паводзін у яго — надзвычай непасрэдная і прастадушная. Хто б яго не ведаў, пры першай сустрэчы мог бы падумаць, што гэта нейкі дзядзька з вёскі, які „трапіў у Вільню” і заблудзіўся сярод трох вуліц. І толькі выраз прыхаванай кпліваасці і іроніі ў ягоных вачах мог бы падвесці вас да здагадкі, што нешта тут не так і што перад вамі адзін з найбольш рафінаваных інтэлектаў беларускай эміграцыі.

Маё другое спатканне з Кіпелямі адбылося ў красавіку 1996 г., калі мы з Юрка Калінам з Беластока завіталі ў Нью-Йорк, каб збіраць матэрыялы пра палітычную гісторыю беларускай эміграцыі. Тады мы правялі некалькі дзён у гасцінным доме Кіпеляў у Нью-Джэрсі, шнарачы сярод архіву БІНІМу, галоўная частка якога была якраз у падвале таго дома.

А ўжо ў гэтым стагоддзі я пазнаёміўся з дачкой Кіпеляў, Алесяй, якая жыве ў Вашынгтоне. Заўсёды, калі я прыязджаў у Вашынгтон у якасці аналітыка па Беларусі, спадарыня Алеся прыходзіла на мае канферэнцыі і спатканні з журналістамі. А перад прэзідэнцкімі выбарамі 2006 г. на Беларусь мы разам са спадарыняй Алесяй абівалі парогі ў амерыканскім Кангрэсе, інфармууючы кангрэсменаў (гэта значыць, іхніх сакратароў і юрыстаў) пра сітуацыю на Беларусі. Яна гэта рабіла гадамі ад імя беларускай дыяспары, для мяне ж гэта быў першы досвед уваходу ў калідоры „глобальнай” палітыкі. Алеся Кіпель — і характарам, і паводзінамі — вельмі нагадвае свайго бацьку. Такая ж самая сардэчная і непасрэдная, энергічная і жыццярадасная. Калі бацьце такія асобы, дык адразу робіцца вам веселей на душы.

Увосень я трэці раз збіраюся ў Нью-Йорк. Калі думаю пра гэты горад, дык першае, што прыходзіць на думку, гэта не хмарачосы, а Нью-Йоркская публічная бібліятэка... І гутаркі з Кіпелямі і Аллай Орса-Рамана. Гэтыя асобы зрабілі Нью-Йорк блізім мне горадам. Можна сказаць, яны „беларусізавалі” яго для мяне. За што я ім удзячны на ўсё жыццё.

Ян МАКСІМЮК

Аўтар, журналіст „Нівы” ў 1989-93 гг., ад дзевяці гадоў жыве ў Празе, дзе працуе палітычным аналітыкам у Радзье Свабодная Еўропа/Радзье Свабода.

<http://generation.by>

generation.by публікацыі фотаблог форум людзі

Сёння студэнты ў Беларусі рыхтуюцца да дзвюх важных у іх жыцці праблем. Першая — перманентная. Яна мае месца двойчы ў год і называецца сесіяй. Другая ж нясе для маладога пакалення сацыяльна-псіхалагічную нагрузку і, дасць Бог, шмат у каго зруйнае міф аб нейкай сацыяльнай арыентаванасці лукашэнкаўскага рэжыму. Гэтая праблема называецца адменаў ільгот. Прычына яе, канешне, не ў жаданні цяперашніх беларускіх улад зрабіць прыкрасць наступнаму пакаленню — папросту эканоміка вымушае шукаць грошы. А паколькі лукашэнкаўская ўлада ў стане толькі адбіраць і дзяліць, а не ствараць магчымасці для годнага жыцця, то нічога не зробіш — цяргі студэнт.

Калі казаць аб тым, як ставяцца ўласна студэнты да такіх зменаў, варта зазірнуць на сайт, што месціцца па адрасе <http://generation.by>. Менавіта на ім мы можам даведацца не толькі аб рэакцыі прагрэсіўнага беларускага студэнцтва на адмену ільгот, але і аб іншых баках навучэнскага жыцця. Дарэчы, даны сайт ёсць нейкім працягам такога інтэрнэт-рэсурсу як studenty.by, пра які „Ніва” пісала 29 лютага 2004 года. Ну а паколькі ўсё цячэ і ўсё змяняецца, то распрацоўшчыкі сайта таксама вырашылі змяніць як назву, так і дызайн свайго віртуальнага прадстаўніцтва. Вось што пішуць яны аб сваім праекце і меўшых месца метамарфозах:

„Generation.by — гэта рэсурс для актыўных людзей і пляцоўка для рэалізацыі творчых ідэяў, — распаўвадаюць «былыя studenty». — Мы чэрпаем натхненне ў студэнцкіх часах — бо для нас студэнцтва — незабыўны час. Час пошуку ўсяго новага, час выпрабаванняў, час навучання, які паказвае, што вучыцца

насамрэч трэба ўсё жыццё, час прамацавання глебы для самастойнага жыцця, поўнага прыгодаў, шчырых сяброў, незабыўных уражанняў. Мы хочам атрымаць ад жыцця ўсё. (...) Мы зьяўляемся першым пакаленьнем, што вырасла ў незалежнай Беларусі, што ўжо робіць нас чымсьці адметнымі. Мы — пакаленьне, якое хоча дасягнуць усіх вяршыняў і ні сантымэтрам меней, якое разумее, што ўладкоўваць сваё жыццё патрэбна самастойна. А інтэрнэт — гэта не віртуальнае жыццё. Гэта для нас дадатковы сродак камунікацыі, магчымасць самарэалізацыі, пошук крыніцаў інфармацыі. А галоўнае — гэта людзі. Добры сонсет нават offline... Тры з паловай гады мы працавалі над праектам Studenty.by, які стартаваў у святлую дату 17 лістапада 2003 года. Можна лічыць, што файны праект generation.by вырас на/з studenty.by, увабраў у сябе ўвесь ягоны кантэнт, досьвед і нават каманду :), абрэс новымі ідэямі, людзьмі, прыапраўнаўся і рушыў на новыя прыгоды”.

Калісьці сайт меў, з большага, аранжавае адценне, цяпер на ім пераважаюць бела-блакітныя фарбы. Уласна дызайн сайта застаўся даволі простым. Выйсці да рубрык знаходзяцца ўверсе выяўлення, побач з назвай. Старонкі падзеленыя на дзве часткі. Першая большая і на ёй месціцца асноўныя апошнія паведамленні. Правая частка меншая, але ёсць таксама выйцем да гэтых паведамленняў, якія ўжо адсартаваныя па розных тэмах. Уладальнікам сайта залежыць на меркаваннях наведвальнікаў, таму яны запрашаюць выказаць сваю думку да кожнай навіны. Праўда, каб гэта зрабіць, трэба зарэгістравацца на сайце.

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

Беларусь, беларусы...

Свята на брэсцкай вуліцы

Цэнтральнай падзеяй мінулага тыдня стаў фінал 16-га Кубка Беларусі па футболе. У вырашальным матчы за трафей на галоўным стадыёне сталіцы (на ім праходзілі ўсе фінальныя матчы, акрамя 2002 года, калі пачэснае права было даверана Віцебску) сустрэліся барысаўскі БАТЭ і брэсцкае „Дынама”. Для барысаўцаў гэта быў ужо чацвёрты фінал у гісторыі, а вось футбалісты з берагоў Буга ўпершыню дайшлі да вяршыні стадыі. Да таго ж БАТЭ — мінулагадні ўладальнік Кубка краіны — меў шанцы першым за суверэнны час выйграць прыз другі год запар. Аднак, не ўдалося.

Сустрэча мела малазмястоўны характар, у ёй пераважалі зацятыя адзінаборствы з мінімумам думкі. Барысаўцы, відавочныя фаварыты, як лідэры бягучага чэмпіянату, расчаравалі сваёй невыразнай гульні, а ад дынамаўцаў большага і не чакалі. Брэсцкая каманда, якая ў многіх, асабліва ў гродзенцаў, прыдбала характарыстыку „халяўнай” выдала ўсё, на што была здольнай і выглядала хіба трохі прывабней. Але забіць гол у асноўны і дадатковы час ніхто так і не здолеў. Усё вырашыла серыя пасляматчавых пенальці. Пасля чатырох падыходаў да адзнакі, калі лік быў роўным, капітан „Дынама” Віктар Сокал-малодшы свой 11-метровы забіў. А вось барысаўцаў падвяла авантура брамніка Аляксандра Федаровіча, які ўзяўся біць 11-метровы і зрабіў гэта дрэнна, прайграўшы дуэль свайму візаві Юрыю Цыгалку.

Такім чынам брэсцкае „Дынама” пад кіраўніцтвам трэнера Уладзіміра Геваркяна стала адзінаццатым клубам Беларусі, якому ўдавалася заваёўваць пачэсны прыз. Уладаль-

нікамі Кубка краіны акрамя яго станавіліся мінскае „Дынама” і бабруйскае „Белшына” — па 3 разы, магілёўская „Славія” — 2, гродзенскі „Нёман”, мінскія „Дынама-93” і МТЗ РІПА, віцебскі „Лакаматыв”, „Гомель”, салігорскі „Шахцёр” і БАТЭ — па 1. А берасцец Дзмітрый Мазалеўскі ўсталяваў абсалютны рэкорд па забітых мячах у адным розыгрышы — на яго рахунку 9 галоў. Для аматараў статыстыкі дадам, што большасць гульцоў брэсцкай каманды ўпершыню спазналі смак кубкавай вікторыі, толькі Сокал і Цыгалка ўжо станавіліся пераможцамі фіналу (у 2003 годзе ў складзе сталічнага „Дынама”). БАТЭ ж трэба прызнаць няўдачнікам фіналаў — толькі адна перамога з чатырох спробаў.

У гэты ж дзень адбыўся фінал Кубка Расіі, дзе сустрэліся сталічныя „Лакаматыв” (у яго складзе гуляў беларус Сяргей Гурэнка, адзін з ветэранаў клуба) і „Масква” (браму якой бараніў галкіпер нашай зборнай Юрый Жаўноў). З мінімальным лікам (1:0) перамогу святкаваў клуб Гурэнкі. Пасля матча здарыўся кур’ёз — футбалісты „Лакаматыва”, наліваючы ў кубак шампанскае, пабілі свой такі жаданы прыз. А Вялянцін Бялькевіч у складзе кіеўскага „Дынама” чарговы раз стаў уладальнікам Кубка Украіны — сталічная каманда перамагла свайго вечнага антаганіста данецкі „Шахцёр” (2:1).

Для нацыянальных камандаў момант выпрабавання надыйдзе 2 чэрвеня. У Мінску беларуская зборная сустрэнецца з дружынай Балгарыі. Праз чатыры дні супернікі, памяняўшыся палямі, спаткаюцца яшчэ раз.

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Можна спытаць старшыню Яна Сычэўскага чаму, калі, як сам піша, існаваў на працягу 50 гадоў і быў умацаваны ў асяроддзі „bogaty i niezwykle popularny system kultury białoruskiej”, да гэтай пары памагатыя яму гмінныя чыноўнікі не ўвялі двухмоўных назваў сваіх, беларускіх жа, мясцовасцей, а прынамсі тых населеных пунктаў, у якіх жывуць самі беларусы?

Сумна робіцца на душы

Сваім пісьмом „I po co udawać Greka” („Czasopis” № 4/07) Ян Сычэўскі паказаў сваю інтэлектуальную, а хутчэй за ўсё безінтэлектуальную, пустагу, характэрную дзеячам пачатку пяцідзсятых гадоў мінулага стагоддзя. Вядома, памятаю я дзеячаў ідэйных гадоў тагачаснай рэчаіснасці, калі было многа лозунгаў і мала канкрэтыкі.

І падумаць, што на так званы „bogaty i niezwykle popularny system kultury białoruskiej” многія гады ішла большая частка грошай падаткаплацельшчыкаў — не толькі беларусаў, але і ўсяе дзяржавы. Гадамі быў падтрымліваны скансэн, у якім апрача „impregz”, ніякай сістэмы не было. З году ў год тое самае. „Impreza” гнала імрзу. Бывала, што ў адзін дзень было іх некалькі, каб толькі выканаць план. Ян Сычэўскі, каб паказаць, якую

крыўду міністэрства, а затым і дзяржава, зрабіла „kulturze białoruskiej” плача, што будзе ліквідаваны „38. konkurs, a od czternastu lat festiwal „Piosenka Białoruska”, 20 białoruskich festynów ludowych, dziesięć edycja Ogólnopolskich Prezentacji Kultury Mniejszości Narodowych w Mielniku...”. Не падумаў Ян Сычэўскі, што гэтая дзейнасць на ніве „systemu kultury białoruskiej” гэта нічога іншага як такая сабе „impreza” — была, мінула, за год зноў будзе. І так дзесяцігоддзямі. Калі стваранне культуры бачым як „improwowanie”, то не здзіўна, што і страта вялікая, і плач па „kulturze białoruskiej” у „systemie” БГКТ горкі.

Можна спытаць старшыню Яна Сычэўскага чаму, калі, як сам піша, існаваў на працягу 50 гадоў і быў умацаваны ў асяроддзі „bogaty i niezwykle popularny system kultu-

ry białoruskiej”, да гэтай пары памагатыя яму гмінныя чыноўнікі не ўвялі двухмоўных назваў сваіх, беларускіх жа, мясцовасцей, а прынамсі тых населеных пунктаў, у якіх жывуць самі беларусы. Маглі б жа яны браць прыклад з чыноўнікаў з-за беларускай мяжы, якія даўно з гэтай праблемай справіліся. Невядома чаму ўмацаванае ў асяроддзі Таварыства некае не намагалася, каб у гарадах ці мястэчках увекавечыць беларускіх пісьменнікаў ці іншых заслужаных для беларускай справы дзеячаў, прысвойваючы іх імёны вуліцам, школам, бібліятэкам. Ці ж гэта не права нацыянальнай культуры?

Вялікімі намаганнямі маладых тады яшчэ дзеячаў — а гаворка ідзе пра 1980-ыя гады мінулага стагоддзя — паўстала асяроддзе БА-Су. БГКТ ім не памагала, а хутчэй

за ўсё перашкаджала. Выраслі яны, ствараюць беларускую культуру ці то на Беластоцкім універсітэце, ці то ў асяроддзі „Нівы”, „Czasopisu” ці іншых рэгіянальных выданняў. Жаль, што не пры дапамозе Таварыства, толькі побач яго. Не здзіўна, што побач, бо старшыня Сычэўскі атаясамлівае БГКТ з беларускай культурай, калі піша аб „jawnym niszczeniu naszego Towarzystwa a zarazem kultury białoruskiej”.

Я не з’яўляюся прыхільнікам цяперашняй улады, але папраўдзе ў дачыненні да беларускай культуры робіць яна без параўнання куды больш чым СЛД. Прыкладам, радыё „Рацыя”. Можна спадзявацца, што больш справядліва будзе дзяліць яна грошы на шматлікія мерапрыемствы многіх беларускіх арганізацый.

На канец хачу сказаць, што сумна робіцца на душы, калі нашае асяроддзе так па-дурному падзелена. Дзеля чаго? Дзеля амбіцыі некалькіх дзеячаў?

Міхась КУПТЭЛЬ

Дапамога патрабуючым

У Арлянскай гміне, так як і ў іншых, людзям жывецца па-рознаму: адным добра, без фінансавых клопатаў, іншым зусім кепска. Бяднейшыя, калі задавальняюць крытэрыі, могуць хадайнічаць за дапамогай і атрымліваць яе з Гміннага асяродка сацыяльнай дапамогі (ГАСД). Такая ўстанова, хаця амаль заўсёды наракае на недахопы, усё ж такі распараджаецца даволі вялікімі фінансавымі сродкамі на свае задачы. Аднак у нашай штотдзёншчыне часта так дзіўна бывае, што атрымальнікам такой сціплай дапамогі іншыя людзі (асабліва тыя, якім у жыцці шанцуе) зайздросцяць, дакараюць, абгаворваюць і падазраваюць, што тая дапамога несправядлівая. Людская зайздрасць адурманьвае і бязмежная, бо не ўсведамляе, што лепш даваць чым быць у патрэбе і браць.

Паводле інфармацыі Ірэны Пішчатоўскай, спецыялісткі па сацыяльных справах у арлянскім ГАСД, на падлеглай ёй тэрыторыі галоўнымі сацыяльнымі праблемамі з'яўляюцца беспрацоўе аднаго або двух бацькоў ці нават дарослых дзяцей, інваліднасць, працяглая або цяжкая хвароба, сямейны алкагалізм, патрэба аховы мацярынства ці мнагадзетнасць, наркаманія.

Гмінны асяродак сацыяльнай дапамогі ў Орлі рэалізуе задачы ўласныя і даручаныя гміне. Даручаныя задачы, фінансаваныя дзяржбюджэтам, гэта:

— сямейныя платы і пенсійныя складчыны з грамадскага страхавання квотай у 480 тыс. зл.;

— складчыны на лячэбнае страхаванне асоб-карыстальнікаў некаторымі аплатамі з фондаў сямейнай дапамогі — 7 тыс. зл.;

— засілки і дапамога натурай — 67 тыс. зл.

Уласныя задачы:

— засілки і дапамога натурай — 93 тыс. зл., у тым ліку перыядычныя засілки — уласныя задачы фінансаваныя дзяржбюджэтам — 65 тыс. зл.;

— жыллёвыя дадаткі — 22 тыс. зл.;

— утрыманне ГАСД — 88 тыс. зл. (часткова фінансаванае дзяржбюджэтам у 49 тыс. зл.);

— іншая дзейнасць (падкормліванне і грамадска карысныя працы) — 43 тыс. зл. Падкормліванне з'яўляецца дзяржаўнай праграмай.

Кожная сям'я або асоба, задавальняючы фармальныя законныя патрабаванні, ахоплены дапамогай.

На дзень 28 лютага 2007 года ў гміне было 13 пастаянных інвалідных падапечных. У папярэдніх гадах:

— у 2002 годзе 20 чалавек атрымлівалі сацыяльную пенсію, 2 — пастаянныя засілки і 15 — пастаянныя кампенсацыі;

— у 2003 годзе 21 асоба карысталася сацыяльнай пенсіяй, 2 — пастаяннымі засілкамі і 15 — пастаяннымі кампенсацыямі. З 1 кастрычніка 2003 года пастаянны пен-

сіі плаціць ЗУС;

— у 2004 годзе — 2 асобы да мая бралі пастаянныя засілки і 20 — пастаянныя кампенсацыі. Пасля змены закону заміж пастаянных засілкаў увайшлі апякунчыя платы;

— у 2005 годзе — 18, а ў 2006 г. — 15 асоб карысталіся пастаяннымі засілкамі.

З 2003 года органы сацыяльнай дапамогі не займаюцца дапамогай ветэранам.

Падкормліванне школьнікаў забяспечвае ўрадавая праграма; у яе рамках гміна атрымлівае дастатковыя сродкі пасля падачы заяўкі да ваяводы (дзеля параўнання: яшчэ ў 2001 годзе падкормліванне школьнікаў фінансавала гміна і гэтых сродкаў не хопала — дапамогай карысталася толькі 90 дзетак, а патрабавала 120). Праграма асноўваецца на аплаце харчавання ды на дапамозе ў форме мэтавага засілку на куплю харчовых прадуктаў небагатым асобам. Зараз 125 дзяцей карыстаецца харчавальнай дапамогай і 12 сем'яў атрымлівае харчавальны мэтавы засілак. Цана адной ежы вагаецца ад 1,82 да 3,50 злата.

У 2006 годзе з нагоды Каляд у рамках мэтавых засілкаў пастаянным карыстальнікам сацыяльнай дапамогі былі спраўлены харчовыя пакункі. Былі ў іх алей, мука, цукар, каша, рыбныя і мясныя кансервы, сыр, чай і т.п.

Міхал МІНЦЭВІЧ

Каму крыўда?

Бальшавізм пакінуў пасля сябе шматлікія помнікі. Нядаўна ў сталіцы Эстоніі, Таліне, гарадскія ўлады рашылі такае помнік перанесці з цэнтра горада на ваенныя могілкі. І з-за гэтага шматлікая расійская меншасць у гэтай краіне падняла шуміху, што парушаецца савецкая святасць, помнік загінуўшым у змаганні за вызваленне Эстоніі ад фашызму і ўстанаўленне там райскага жыцця.

Паводле мяне, эстонцам не варта было чапаць таго помніка, аднак яны не стрымаліся з гэтым, даючы расійскім бальшавікам зачэпку для выбуху нянавісці да сваіх суседзяў, якіх яшчэ нядаўна глумілі. Расійскія камуністы, фашысты і нацыяналісты, якія страцілі ўладу над Эстоніяй, цяпер ухвалілі нагоду наварстаць упущанае; гісторыя, аднак, не вяртаецца ў ранейшае рэчышча.

Эстонцы павінны былі паставіць расіянам простае пытанне: вам крыўдна, што мы перанеслі помнік у другое месца. Але што вы зрабілі з усёй нашай гісторыяй і культурай за час вашай бальшавіцкай акупацыі? Вы не пераносілі нашых помнікаў з месца на месца, але вы ўсё папросту выкаранялі. Нашых патрыётаў вы пасылалі ў турмы, ссылку, на расстрэлы. Забылі вы пра гэта? У нашым воку сучок бачыце, а ў сваім нават бярвяна не хочаце заўважыць?

Калі памёр вялікі чалавек Расіі Барыс Ельцын, дзякуючы якому вярнуліся да нас дэмакратыя і свабода, гэта дацанілі вялікія людзі сусветнага маштабу, прыехаўшы на яго пахавіны. На пахаванні тым не было ніводнага камуніста, але гэтакі нечага дзівавацца, калі там слова „Бог” надалей пішучы з малой літары.

Мікалай ПАНФІЛЮК

Ніхто не адгукнуўся

Двойчы пісаў я ў „Ніве” (н-р 29 за 1998 і н-р 50 за 2003 г.) пра забытую яўрэйскую магілу, якая знаходзіцца ў бялоцкім лесе недалёка вёскі Патока, што ў Міхалоўскай гміне. Магілай гэтай калісь апекаваліся вучні Пачатковай школы ў Патоцы, кіраўніком якой быў Мікола Краўчук. Пасля закрыцця школы ўсё змянілася, няма каму займацца магілай. На жаль, ніхто таксама не адгукнуўся на мае допісы ў „Ніве”.

Ці сапраўды не абыходзіць гэта яўрэйскае пражываючых у нашай краіне? Ці жыдоўскія гміны толькі стараюцца, каб заўладаць сваімі былымі сінагогамі ды атрымаць назад будынкі па сваіх продках? А што на гэта амбасада Ізраіля ў Польшчы?

Варта, па-мойму, пакуль яшчэ жыве Мікола Краўчук і добра памятае месца пахавання яўрэйскай сям'і, а можа нават і яе прозвішча, каб паклапацілася аб гэтым жыдоўскай гміне і ўвекавечыла месца пахавання сваіх землякоў. Цяпер той лес з'яўляецца дзяржаўным і належыць Надлясніцтву Жэдня.

Мікалай ЛУК'ЯНЮК

З аповедаў бабулі Ганусі (Плёскаўскія легенды і былі)

Харытка

Даўным-даўно ў канцы вёскі, у хатцы-ляпанцы жыла ўдава з маладзенькай дачушкай Харыцінай, якую называлі Харыткай. Надыходзіў Вялікдзень, трэба было печку глінай замазаць. Маці і кажа: „Пайдзі, дачушка, пакапай гліны”. Пайшла Харытка, капала, капала і не заўважыла, калі яма пачала абвальвацца. Дзяўчыну прысыпала зямля. У гэтым месцы паставілі крыж і пасадзілі вярбу.

Усе верылі, што вечарам Харытка страшыла. Асабліва дзеці баяліся на змярканні вяртацца з Пескаў на Мацейкі — трэба было праходзіць каля крыжа. Харыткі ўсё-такі ніхто ніколі не ўбачыў.

Можа, сорак гадоў таму дзядзька Лярка выкапаў крыж і парэзаў старэнькую вярбу на дровы. З тае пары ўсе пра Харытку забылі.

Могілки

Ідучы ў лес Грыднісак пазаклунню Пескаў трэба прайсці міма пячаных узгоркаў. За майго дзяцінства адзін з іх быў досыць высокі. Зімой моладзь і дзеці з'язджалі на санках або санях, летам хлопцы паставілі

высокую гуйданку. Мы, дзеці, бегалі глядзець, як разгайданыя хлопцамі дзяўчаты, бледныя ад страху, крычалі на ўсю ваколіцу. За маладосці бабулі людзі расказвалі, што даўно-даўно тут былі могілкі — прыгожае месца, жоўценкі чыстыя пясошак. Многа год прайшло, пра могілкі забылі, а ў пячаных сухія ямы людзі сыпалі на зіму картоплю. Аднойчы даўно таму дзядзьку Ігната з Пескаў прываліла яма і толькі тады прыпомнілі пра могілкі. Усяляк думалі — мо пагневаліся душы за парушэнне іхняга спакою? Мой бацька, капаючы яму, таксама трапіў на чалавечыя косці; пакінуў, выкапаў яму ў іншым месцы. А сёння жыхары Плёсак прывозяць сюды ўсялякае смецце, узгоркі размылі дажджы ды ўтапталі людзі.

Халера

Даўным-даўно таму, ніхто не ведае калі, — успамінала бабуля Гануся, — жылі ў нашай вёсцы людзі вельмі бедна. Не адной вясною галадалі і паміралі, не дачакаўшы старасці. Многа было хвароб ды найбольш баяліся халеры.

Аднойчы ўчулі, што з усходу мя-

це халера, душыць амаль цэлыя вёскі. Спалохаліся і давай усе, хто жывы, уцякаць — у Мутніцу. Толькі адна старэнькая бабуля Лікера засталася: „Не пабегу з вамі, я ўжо сваё аджыла, магу паміраць!” — сказала і не пакінула сваёй старэнькай хаткі.

Надышоў вечар. Вёска апусцела, а бабуля, адзеўшы чысценькую кашулю, стала чакаць свае смерці. Раптам хтосьці заламатаў у акенца. „Хто ты?” — устрывожылася старэнькая Лікера. „Я — Халера! — азваўся хрыплы голас з-за акна. — Куды людзі падзеліся?! Зараз жа адказвай!”

Бабуля ўсё-такі злякалася і ціхенькім голасам адказала Халеры, махнуўшы рукою ў напрамку Мутніцы.

Пакінула Халера бабулю ды шпарка пагналася за сваімі ахвярамі. Выдушыла шмат людзей, адзін з мужыкоў уцёк над рэчку, многа вады выпіў і так уратаваўся.

З таго часу бабулю прызывалі Лікера-Халера.

(працяг будзе)

Ніна БРУЧКО

Hliba
ТЫДНЕВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

PL ISSN 0546-1960
NR INDEKSU 366714

Выдавец: Праграмная рада твднісвіка „Ніва”.
Старшыня: Яўген Вапа.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2,
ul. Zamenhofska 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (+48 85) 743 50 22.

Internet: <http://niva.iig.pl/>

E-mail: redakcja@niva.iig.pl

Zrealizowano przy udziale wsparcia finansowego
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа.

Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба.

Тэхнічны рэдактар: Адам Паўлоўскі.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцысты: Міхась Андрасюк, Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Ілона Карпюк, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Мацей Халадоўскі, Віктар Сазонаў, Уладзімір Хільмановіч.

Канцэлярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор і карэктурка:

Яўгенія Палоцкая.

Друкерня: „Orthdruk”, Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzeżenie sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wplat na prenumeratę na III kwartał 2007 r. upływa 5 czerwca 2007 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch”

na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na III kwartał 2007 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 120,00; pocztą lotniczą Europa — 133,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 147,00. Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 6812401053111000004430494.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji.

Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,55 zł, a kwartalnie — 46,15 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą: kraje europejskie — 5,00 (kwart. — 67,00), kraje pozaeuropejskie — 5,20 (kwart. — 67,60). Pocztą priorytetową: kraje europejskie — 6,00 (kwart. 78,00), Ameryka Płn., Afryka — 6,70 (kwart. — 87,10), Ameryka Połudn. i Środk., Azja — 7,80 (kwart. — 101,40), Australia — 10,00 (kwart. — 130,00). Wpłaty: Rada Programowa Tygodnika „Nіwa”, BPH PBK SA O/Białystok 77 1060 0076 0000 4011 5001 5504.

Nakład: 1 835 egz.

Суседскія былі

ЛЮБИМЫ КОЦІК

Жыхару вялікага горада ніколі не зразумець некаторых простых рэчаў, якія так натуральна ўпісваюцца ў светаўспрыманне вясковага перасяленца ў сталіцу ці ў якую-небудзь іншую кропку крытычнай перапоўненасці людзей на квадратны метр планеты. Былы ж вясковец, нават каб прыклаў намаганні, не змог бы асэнсаваць менталітэту карэннага гараджаніна. А паколькі ніякіх намаганняў ён і не робіць, то і ніколі не зможа ўцяміць прычынаў, чаму, прыкладам, гарадскія людзі, якія на паветры бываюць у сярэднім не больш дваццаці дзевяці з паловай хвілін у суткі, увесь час цягаюць з сабой парасоны як сабака скрадзеную костку.

Закасянелы ж гараджанін, прыкладам, ніяк не можа зразумець, чаму ўчарашнія земляробы вытоптваюць гарадскія газоны, зразаючы дарогу да хаты, а не ідуць па адмыслова замашчаных для гэтага дарожках. А найбольшае здзіўленне выклікае тое, што ўчарашнія дзеці прыроды не могуць цяпець гарадскіх сабак і катой.

А ёсць яшчэ і катэгорыя людзей, якія нібы завіслі паміж вёскай і горадам і нідзе ім ужо няма пакою. Такім быў Слаўка Хвастовіч. На вёсцы, дзе жыла ўся радня, яго ўжо лічылі гараджанінам, а ў горадзе, дзе прыстроіліся сваякі жонкі — вяскоўцам. А хто тады дзеці і поп не разбярэцца. Па матцы — гараджане ў сёмым калене, як сцвярджала цешча. А па бацьку — вяскоўцы ў халера ведае якім там калене. Хіба што падлік трэба пачынаць ад Адама і Евы. Але ў гарадской кватэры, як сапраўдныя дзеці урбанізацыі, тыя маленствы вельмі захацелі завесці хатнюю, ды яшчэ і пародзістую жывёлу. І так дапаклі той бязглуздай ідэяй бацьку, хоць „гвалт” крычы.

Выбар паў на ката. З доўгай шэрцю і сплюснутым носам. Якой гэта пароды Хвастовіч аніяк не мог запамніць. Але з болем у сэрцы пагадзіўся набыць, бо сваім самым няўдалым набыткам лічыў жонку. І зараз, доўгія гады пасля з'едзенага вясельнага торта, яму ўжо ніхто не мог сапсаваць жыццё болей. Слава толькі паставіў умову — калі ён заходзіць у кватэру, то кот каб куды-небудзь хаваўся. Каб было як на вёсцы. Калі гаспадар заходзіць у хату, то кот з хаты, жонка да пліты, дзеці пад ложка, а цешча ў хлеў даіць карову.

Ды ўмовы ніхто не датрымаў. Кацяне так разбэсцілі, што няма рады. З галавы не злазіць. А паспрабуў прагнаць са стала, то пойдзе наўмыс-

на тапкі загадзіць. І нічога не зробіш. І не выкінеш як анучу, бо коцік пародзісты, гарадскі і страшна дарагі. У вёсцы свіння менш каштуе.

А дзеці вакол кацяняці круцяцца і ўсё: „Любімы коцік, любімы коцік”, — інакш не называюць.

— До, кажу, ката па руках цягаць і распускаць, — хоча хоць неяк парадак навесці Слаўка. Ды дзе там. Не туды тое. Жонка з цешчай накідваюцца на яго як каршуну на пісклянё і равуць у адзін голас. Як разявляцца, хоць вушы затыкай гранатамі:

— Хай дзеці гуляюць. Каты для таго і зробленыя, каб маленства цешыць.

— Каты каб мышэй лавіць, а не каб людзям жыццё псаваць, — спрабуе адбівацца Хвастовіч, але кабеты і дзеці нават слухаць не хочуць мужчыну.

Так папярэжжы гарляка стаў гэты кот Хвастовічу, што ўжо спаць не мог. Усё прыдумваў, як ад яго пазбавіцца. Але нічога не прыдумаў, акрамя як яшчэ больш узненавідзец.

Аднаго разу сабраліся ўсёй сям'ёй на лецішча. Ну і ката валакуць у машыну.

— Пакіньце гэтага ската ў хаце, — папярэджвае Слаўка. — А то я за руль не сяду.

— Ну і не трэба, — смяецца з яго жонка. — Абыдземся без смаркатых. Я сама за рулём буду.

А яна і правы мае. Гарадская ўсё ж. Навучыліся, за столькі тых кален на машынах ездзіць. І сапраўды, завяла машыну ды рванула з месца як на гонках „Парыж — Даккар”. Слаўка твар адварнуў у акно, а ўсе астатнія, хіба каб яго за нер-

вы пашчыпаць, з катом гуляюць. І усё: „любімы коцік” ды „любімы коцік”. А кот па галовах поўзае і самым важным сябе лічыць.

— Глядзі на дарогу, а не з катом гуляй, — звяртаецца Слаўка да жонкі.

— А ты мне не камандуй тут, — агрызаецца тая. — Як хачу так і еду!

— Так, так! — улезла ў размову цешча. — Хто ты такі?! Прышоў у прымы дык і маўчы як усе прымакі.

Хвастовіч толькі зубамі скрыгануў ад злосці, але нічога зрабіць не можа. І праўда. Кватэра то цешчына. А ён і сапраўды прымака. Нічога свайго няма, акрамя дзяцей. Жонка так сцвярджае. Ды скрыгануў Слаўка зубамі так моцна, усю душу ўклаў у той скрыгат, што кот з перапало-

ху заруў як паранены леопард і кінуўся на рукі да яго адзінай, каханай і непаўторнай. Тая ката хапіла, але руль выпусціла. І машына пайшла ўпOPERак дарогі. Жонка як зараве ад страху, і нагой на тармазы цісне. Але ад яе крыку кот напахоўся яшчэ больш, скочыў пад тармазную педаль і не дае націснуць да канца. Не хапае ў Славікавай жонкі сілы. І толькі, як патоўкшы тройку другую падобных сабе транспартных сродкаў машына рэзнула ў слуп, надаўшы інерцыйнай сілы кабеце за рулём, якая цяпер усёй сваёй вагай навалілася на тармазную педаль, косці коціка паддаліся. Хруснулі ў адзін момант. Жывёліна нават мяўкнуць не паспела.

Дзеці, шкада іх, маленькіх, доўга не знаходзілі пакою. Плакалі па сваім любімцы так, што па бацьку хіба так моцна не пераймаўся б. Жонка рыдала па сваім разбітым твары, бо збіраліся ў іх на рабоце юбілей нейкі адзначыць. А як яна цяпер пойдзе з такой памятай мордай. Цешча раўла па машыне, якая ўжо хіба больш не здолее вазіць ні людзей, ні катой. Лілі слёзы па сваіх транспартных сродках іншыя людзі. Румзалі, выпіраючы рукавамі з вачэй вільгаць мінакі, шкадуячы бедных дзетак з дохлым коцікам на руках. Толькі два чалавекі не плакалі па „любімым коціку”. Рагаталі як звар'яцелыя і не маглі супакоіцца. Адзін з іх быў Слаўка Хвастовіч, які расказваў супрацоўніку аўтаінспекцыі пра дарожнае здарэнне, а другім быў той інспектар дарожнай міліцыі, які слухаў Слаўку і складаў пратакол. Не плакаў таксама і „любімы коцік”. Проста маўчаў і не скакаў больш на галовы людзям. Упершыню, дарэчы.

Віктар САЗОНАЎ

03.06 — 09.06

Баран (22.03. — 20.04.) Вельмі добры час для падарожжаў, афармлення складаных спраў, абароны сваіх інтарэсаў і пошукаў падтрымкі атакчэння. Добры настрой, шмат энергіі (амаль, дарэчы, увесь месяц).

Бык (21.04. — 21.05.) Будзеш канкрэтны, не змарнуеш часу на тое, да чаго не маеш пераканання. Не бярыся за вырашанне важных спраў, бо можаш прапусціць дэталі. Лепш не сустракайся з былым партнёрам — тое, што вас раз'яднала, яшчэ жывое.

Блізняты (22.05. — 22.06.) Будзь вельмі асцярожны ўва ўсім, у што ангажувешся. Твой зрок могуць прыцягнуць справы, якімі ты ўвогуле не павінен займацца. Будзь менш крытычным у адносінах да партнёра; можа ўдасца дыялог паміж вамі. На працы замяшанне, ды можна будзе дайсці да ладу.

Рак (23.06. — 23.07.) Магчымы стрэс, цяжка засяродзіцца, шмат спраў аформіш на цяп-ляп. На рандэву, замест глядзець у вочы каханай асобе, пачнеш гаворку пра службовыя справы! У кашальку не пуста — апякуецца ім шчодрая Венера.

Леў (24.07. — 23.08.) Будзеш крыху ленавацца, ды ўсё пойдзе па-твойму, без вялікага твайго старання. З 7.06. могуць трапіцца раптоўныя, непрадбачаныя здарэнні і магчымая гвалтоўная рэакцыя з твайго боку; пільнуйся з крайнімі эмоцыямі! На працы нават малы высілак прынясе цудоўныя вынікі.

Дзева (24.08. — 23.09.) Калі хочаш быць з кімсьці сапраўды блізка, пастаў спачатку на сяброўства; пачуцці прыйдуць пазней. А калі трапіш у пастку, падмога прыйдзе ў найменш спадзяваную хвіліну. Цяжка ў гэты месяц, аднак, будзе табе набраць імпульсу да дзеяння. Пачнеш публічна даваць высновы з твайго мінулага — гэта будзе навука як для цябе, так і для іншых.

Шалі (24.09. — 23.10.) Пасля 5.06. плануў сустрэчы з сябрамі — гарантываны фурор. Як сапернік ты цяпер непераўзыходны. Разглядацца будзеш за кімсьці моцным і рашучым, не будучы цябе цікавіць размазні. З 7.06. будзеш нервовы і злосны; не рабі з нічога буры ў шклянцы вады!

Скарпіён (24.10. — 22.11.) Новыя фінансавыя магчымасці; сканцэнтруйся на важных справах, кінь драбязу ці тое, што можа пачакаць. Каханне падыме цябе на крылы. Работа гарыць у руках, гарантываныя прафесіянальныя поспехі.

Стралец (23.11. — 22.12.) Аптымізм, ахвота падзейнічаць і ў галіне прыватнасці. Можаш перажыць шалёную прыгоду! 4-6.06. цяжка будзе пазбегнуць сваркі. Не задзірай нос, бо давядзеш кагосьці блізкага да шалу.

Казярог (23.12. — 20.01.) На пачатку тыдня момант адчування самоты, незразумення атакчэннем. Калі думаеш жаніцца, дык хутка рыхтуй шлюбныя прысцяпкі! Не паддайся намове хутка ўзбагацець. У фірме адчуеш сябе адпаведным чалавекам на адпаведным месцы.

Вадалей (21.01. — 19.02.) Цягне цябе свет, незалежна ад таго, ці пара табе ісці ў адпачынак і на працы шмат работы і ладна ўсё ідзе. З 7.06. бравураць, ахвота паказацца, нецярыліваць — можа гэта давесці цябе да сур'ёзных страт.

Рыбы (20.02. — 21.03.) Тваё жыццё цяпер круціцца вакол сям'і. Калі ў цябе яе яшчэ няма, будзеш думаць аб дзетках ды хатцы з агародчыкам. Калі будзе малавата на рахунку, разглянешся за заробкам. Можа трапіцца праца нялёгка, ды шчодро сыпане грашом!

Агата АРЛЯНСКАЯ

Шыфраграма

Літары адгаданых слоў, перанесеныя згодна з іх парадкавымі нумарамі ў клеткі роспісу, складуць рашэнне — пагаворку.

1. жыхарка Эдэма = 20 _ 13 _ 14 _ ;
2. пасля красавіка = 24 _ 29 _ 30 _ ;
3. зарад пораху са шротам або куляй для паляўнічай стрэльбы, патрон = 1 _ 2 _ 3 _ 4 _ 15 _ ;
4. яе адзінкай дына = 16 _ 21 _ 19 _ 18 _ ;
5. народная назва свята, якое збірае паломнікаў на Грабарку = 7 _ 8 _ 23 _ 22 _ ;
6. не брат = 31 _ 32 _ 25 _ 26 _ 28 _ 27 _ ;

Адгаданка

7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
		21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32

7. перамяшчэнне на сродках транспарту = 12 _ 11 _ 10 _ 9 _ ;
8. казачная баба-ведзьма = 17 _ 5 _ 6 _ .

(ш)

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на адгаданку з 17 нумара Рыс, Парыж, брод, пуд, аднаго-дак, чых, кізерыт, бек, зяць, дзень, Гобі, дышаль, Токіо, хутар.

Рашэнне: **Без скрыпачкі, без дуды ходзяць ногі не туды.**

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Лукашу Пацэвічу** з Беластока і **Казіміру Радэшку** са Свебадзіцаў.